

Elina Pohjoisaho

Vanhemmille omaa aikaa ja lapsille sosiaalisia kontakteja

Vanhempien ja ohjaajien ajatuksia Maijalan kerhon toiminnasta

Opinnäytetyö

Kevät 2011

Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö

Sosiaalialan koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Koulutusohjelma: Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosionomi (AMK)

Tekijä: Elina Pohjoisaho

Työn nimi: Vanhemmille omaa aikaa ja lapsille sosiaalisia kontakteja – Vanhempien ja ohjaajien ajatuksia Maijalan kerhon toiminnasta

Ohjaaja: Anu Aalto

Vuosi: 2011	Sivumäärä: 60	Liitteiden lukumäärä: 1
-------------	---------------	-------------------------

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Maijalan kerhon lasten vanhempien ja työntekijöiden ajatuksia Maijalan kerhon toiminnasta sekä toiminnan kehittämisestä. Tavoitteena oli lisäksi kartoittaa perheiden avointen varhaiskasvatuspalveluiden käyttöä.

Teoreettinen viitekehys muodostuu avoimista varhaiskasvatuspalveluista, avoimen varhaiskasvatuksen tavoitteista, ehkäisevästä lastensuojelusta sekä sosionomista (AMK) avoimessa varhaiskasvatuksessa. Tutkimus oli laadullinen, ja toteutin sen teemahaastattelujen avulla. Haastattelut suoritin yksilöhaastatteluina, ja haastateltavia oli yhteensä kymmenen. Haastattelin kahta Maijalan kerhon työntekijää sekä kahdeksaa vanhempaa.

Tutkimustulosten mukaan osa perheistä käytti aktiivisesti alueen avoimia varhaiskasvatuspalveluita. Ne perheet, jotka eivät Maijalan kerhon lisäksi käyttäneet muita avoimen varhaiskasvatuksen palveluita, kokivat nykyisen toiminnan olevan heille riittävää. Perheet olivat tyytyväisiä kerhon ohjaajiin sekä toiminnan ja kerhoaikojen joustavuuteen. Vanhempien mukaan avoimen varhaiskasvatuksen tavoitteet toteutuivat Maijalan kerhossa pääsääntöisesti hyvin. Vanhemmille kerho oli tärkeä erityisesti oman ajan ja hengähdystauon antajana. Lapsille Maijalan kerho tarjosi sosiaalisia suhteita ja monipuolista toimintaa.

Avainsanat: avoin varhaiskasvatus, kerhotoiminta, vanhemmuuden tukeminen, ehkäisevä lastensuojelu

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Bachelor of Social Service (AMK)

Author/s: Elina Pohjoisaho

Title of thesis: Parents' and instructors' experiences of Maijala Club

Supervisor(s): Anu Aalto

Year: 2011 Number of pages:60 Number of appendices: 1

The purpose of this study is to find out parents' and instructors' opinions about the activities of Maijala Club for Children. Another aim is to find out how families took advantage of services of the open early childhood education.

The theoretical context of thesis consists of open early childhood education and its aims. It also discusses the concepts of preventive child protection and Bachelor of Social Service as an employee in open early childhood education. This is a qualitative study. The research was carried out by arranging theme interviews in person. Altogether there were ten interviewees, of two employees and eight parents.

Results indicate that some families actively took advantage of the open early childhood education in the area. Those families which did not use any similar services felt that the current service was sufficient enough. Families were satisfied with the instructors of Maijala Club and the flexibility of its schedules and activities. According to the parents the goals of the open early childhood education were mainly realized well. Study discovered that Maijala club specifically served parents by allowing them to have more leisure time. From the children's' point of view Maijala club offered social relationships and diverse activities.

.

Keywords: open early childhood education, club activities, supporting parenthood, preventive child protection

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ	4
1 JOHDANTO	6
2 AVOIN VARHAISKASVATUS.....	8
2.1 Avoimen varhaiskasvatuksen nykytila.....	8
2.2 Avointa varhaiskasvatusta ohjaavat asiakirjat ja lainsäädäntö	9
2.3 Avoin varhaiskasvatus valtakunnan tasolla	10
2.4 Avoin varhaiskasvatus Tampereella.....	13
2.5 Maijalan kerhon toiminta	15
3 AVOIMEN VARHAISKASVATUKSEN TAVOITTEET	17
3.1 Sosiaalisten kontaktien tarjoaminen lapsille ja vanhemmille	17
3.2 Vanhempien tukeminen kasvatuksessa	18
3.3 Monipuolisen toiminnan tarjoaminen lapsille	19
4 EHKÄISEVÄ LASTENSUOJELU	22
4.1 Ehkäisevän lastensuojelun määritelmä ja tarkoitus.....	22
4.2 Ehkäisevä lastensuojelu varhaiskasvatuksessa	23
5 SOSIONOMI (AMK) AVOIMESSA VARHAISKASVATUKSESSA..	25
6 TUTKIMUSOSIO	28
6.1 Tutkimuksen tausta ja tavoite.....	28
6.2 Laadullinen tutkimus	29
6.3 Aineiston analyysi	31
6.4 Tutkimuksen eettisyys, luotettavuus ja pätevyys.....	32
6.5 Tutkimuksen toteutus	34
7 TUTKIMUSTULOKSET	36
7.1 Vanhempien taustatiedot ja kerhon aloittaminen.....	36
7.2 Avointen varhaiskasvatuspalveluiden käyttäminen	38
7.3 Kerhotoiminnan kehittäminen.....	38
7.4 Kerhotoiminnan antia	42
7.5 Avoimen varhaiskasvatuksen tavoitteiden toteutuminen.....	44

7.6 Maijalan kerhon ohjaajien ajatuksia	45
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	50
9 POHDINTA.....	54
LÄHTEET	56
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää Tampereen Hervannassa sijaitsevan Maijalan kerhon lasten vanhempien ajatuksia kerhotoiminnasta ja sen kehittämistä sekä kartoittaa avointen varhaiskasvatuspalveluiden käyttöä haastateltavien parissa. Tavoitteena on myös tuoda kerhon ohjaajien ääni kuuluville haastattele-malla heitä. Idea opinnäytetyölleni lähti keväällä 2010 ollessani harjoittelussa Mai-jalan kerhossa. Kerhon työntekijät ehdottivat aihetta, joka vaikutti kiinnostavalta ja ajankohtaiselta. Lähdimme kehittämään aihetta yhdessä eteenpäin, ja nykyisen muotonsa se sai syksyllä 2010.

Oma lähes kahden kuukauden pituinen harjoittelu Maijalan kerhossa helpotti var-masti opinnäytetyön tekemistä, koska kerhon arki ja avoin varhaiskasvatus olivat minulle harjoittelun kautta tuttuja. Aiheeni on myös hyvin ajankohtainen, koska avoimet varhaiskasvatuspalvelut ovat Tampereella mahdollisesti muuttumassa jo tulevana syksynä 2011. Tampereella tavoitteena on saada avoin varhaiskasvatus todelliseksi vaihtoehdoksi päiväkodille. Avoin varhaiskasvatus on muutoksen koh-teena myös valtakunnan tasolla. Kokopäivähoitoa on tarkoitus korvata perheitten kannalta joustavimmilla ja monimuotoisemmilla vaihtoehdoilla (Varhaiskasvatus vuoteen 2020 2007, 38–39).

Maijalan kerhon toiminta on melko harvinaista, sillä kerhopäivien määrää ei ole rajoitettu eikä ennalta sovittuja kerhopäiviä ole, joten perheet saavat käyttää ker-hon palveluita silloin, kun heille itselleen parhaiten sopii. Vanhempien haastatte-luissa kysyn heidän mielipidettään ennalta sovituista kerhopäivistä sekä kerhopäi-vien määrän rajaamisesta. Mahdollisesti kerhopäivien määrän rajaaminen ja so-piminen ennalta ovat seuraavaksi muutoksen kohteena.

Opinnäytetyöni teoriaosuus muodostuu avoimista varhaiskasvatuspalveluista, avoimen varhaiskasvatuksen tavoitteista sekä ehkäisevästä lastensuojelusta ja sosionomista (AMK) avoimessa varhaiskasvatuksessa. Perehdyn ensiksi avointen varhaiskasvatuspalveluiden nykytilaan koko Suomen tasolla. Sen jälkeen kerron avoimen varhaiskasvatuksen toimijoista yleisesti koko valtakunnan tasolla. Esitte-len avoimen varhaiskasvatuksen toimijoista kunnan, seurakunnan ja järjestöjen toimintaa sekä avointa varhaiskasvatusta ohjaavat lait ja asiakirjat. Sen jälkeen

esittelen Tampereen kunnan avointa varhaiskasvatusta ja eri toimijoita Tampereen Hervannassa. Lopuksi kerron Maijalan kerhon toiminnasta.

Toisessa teorialuvussa käsittelen avoimen varhaiskasvatuksen tavoitteita, jotka ovat sosiaalisten kontaktien tarjoaminen vanhemmille ja lapsille, vanhempien tukeminen kasvatuksessa ja monipuolisen toiminnan tarjoaminen lapsille. Kolmannessa teorialuvussa syvennyn ehkäisevään lastensuojeluun, joka on yksi avoimen varhaiskasvatuksen tehtävistä. Viimeisessä teorialuvussa kerron sosionomista (AMK) avoimessa varhaiskasvatuksessa. Teoriaosuuden jälkeen esittelen tutkimusosion. Sen jälkeen esittelen tutkimustulokset, joiden jälkeen vuorossa ovat johtopäätökset. Viimeisenä lukuna on pohdinta.

Maijalan kerhon toiminnassa yhdistyvät avoin varhaiskasvatus ja ehkäisevä lastensuojelu. Toiminta yhdistää kaksi sosionomin (AMK) osaamisaluetta. Avoimessa varhaiskasvatuksessa perheitten tukeminen on suuressa osassa, ja sosionomikoulutus (AMK) antaa hyvät lähtökohdat siihen. Teoriaosuuden aiheetkin valitsin sen mukaan, että niissä pystyn yhdistämään kaksi eri sosionomin (AMK) osaamisaluetta: varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun.

2 AVOIN VARHAISKASVATUS

Seuraavaksi kerron avoimen varhaiskasvatuksen nykytilasta ja kehityssuunnasta sekä toimintaa ohjaavista laeista ja asiakirjoista. Sen jälkeen esittelen avoimen varhaiskasvatuksen toimijoita valtakunnan tasolla sekä Tampereen Hervannassa. Lopuksi esittelen vielä Maijalan kerhon toimintaa. Avoin varhaiskasvatus on niin Tampereella kuin muuallakin Suomessa muutoksen kohteena. Aluksi kerron avoimen varhaiskasvatuksen nykytilasta ja tulevaisuudesta, jotta lukijalle välittyisi kuva siitä, millaisessa muutosvaiheessa avoin varhaiskasvatus tällä hetkellä on. Halusin perehtyä avoimen varhaiskasvatuksen eri toimijoihin myös työni teoriaosuudessa, koska tutkimusosiossa kartoitan perheitten avointen varhaiskasvatuspalveluiden käyttöä. Avoimen varhaiskasvatuksen palvelut ovat erilaisia joka kunnassa, joten halusin muodostaa yleiskuvan saatavilla olevista palveluista. Teoriaosuudessa esittelenkin yleisimmät toimijat niin Tampereen Hervannan kuin koko Suomen alueella.

2.1 Avoimen varhaiskasvatuksen nykytila

Avoin varhaiskasvatus on ympäri Suomen muutoksen kohteena. Tavoitteena on ollut lisätä avoimen varhaiskasvatuksen palveluita monipuolisesti, jotta lapset, joilla on äiti tai isä kotona, eivät veisi päivähoitopaikkoja lapsilta, jotka päivähoitoa tarvitsevat vanhempien työn tai opiskelun takia. Avointen varhaiskasvatuspalveluiden tarjonta ei kuitenkaan ole riittävää kysyntään nähden Tulevaisuudessa tavoitteena on, että monimuotoiset palvelut korvaavat kokopäivähoitoa (Varhaiskasvatus vuoteen 2020 2007, 38–39). Lastentarha-lehden päätoimittaja Anne Liimola kirjoittaa lehden pääkirjoituksessa (2011, 5) avointen varhaiskasvatuspalveluiden kehittämisen jääneen puolitiehen ja pääpainon olevan edelleen kokopäivähoidossa. Hänen mukaansa kuntien tulisi kehittää ja lisätä maksuttomia varhaiskasvatuspalveluita.

Samasta asiasta kirjoittaa Petra Mustonen (2011, 21) varhaiskasvatuksen professori Pentti Hakkaraisen Educa-tapahtumassa 28.1.2011 pitämän luennon pohjalta. Hakkaraisen mukaan Suomen olisi otettava mallia Ruotsista, joka tarjoaa maksu-

tonta varhaiskasvatusta yli 3-vuotiaille lapsille muutaman tunnin päivässä. Hän on huolissaan siitä, että vain alle puolet alle 6-vuotiaista lapsista käyttää julkisia varhaiskasvatuksen palveluita, vaikka monet tutkimukset ovatkin osoittaneet varhaiskasvatuksen olevan taloudellisesti kannattavin investointi.

Perheet kaipaavat tulevaisuudessa entistä yksilöllisempiä ja joustavampia palveluita, jotka sopivat erilaisiin elämäntilanteisiin. Kasvatuksellisten tehtävien rinnalle ovat tulleet perheitten tukeminen ja yhteisöllisyyden korostaminen. (Varhaiskasvatus vuoteen 2020 2007, 34–35.) Näin ollen avointa varhaiskasvatustakin kehitetään vastaamaan paremmin yhteiskunnan mukanaan tuomiin uusiin haasteisiin ja muutoksiin.

2.2 Avointa varhaiskasvatusta ohjaavat asiakirjat ja lainsäädäntö

Avointa varhaiskasvatusta ohjaavat lait ovat päivähoitolaki, sosiaalihuoltolaki ja lastensuojelulaki. Lastensuojelulakiin palaan ehkäisevää lastensuojelua käsittelevässä luvussa. Muita toimintaa ohjaavia asiakirjoja ovat Valtioneuvoston periaatepäättös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista sekä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Kaiken toiminnan taustalla ovat lait ja asiakirjat, joten halusin esitellä ne myös työssäni.

Sosiaalihuoltolain mukaan lasten päivähoito on osa sosiaalihuoltoa ja kunnan on huolehdittava päivähoidon järjestämisestä.

Sosiaalihuollolla tarkoitetaan tässä laissa sosiaalipalveluja, toimeentulotukea, sosiaaliavustuksia, sosiaalista luottoa ja niihin liittyviä toimintoja, joiden tarkoituksena on edistää ja ylläpitää yksityisen henkilön, perheen sekä yhteisön sosiaalista turvallisuutta ja toimintakykyä (L 17.9.1982/710).

Päivähoitolaissa avoimesta varhaiskasvatuksesta käytetään nimeä leikkitoiminta ja se on huomioitu laissa seuraavalla tavalla:

Lasten päivähoidolla tarkoitetaan tässä laissa lapsen hoidon järjestämistä päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana. Leikkitoimintaa ja muuta päivähoitotoimintaa voidaan järjestää tätä tarkoitusta varten varatussa paikassa. Lasten päivähoitoa voivat saada lapset, jotka vielä eivät ole oppivelvollisuus-

ikäisiä sekä milloin erityiset olosuhteet sitä vaativat eikä hoitoa ole muulla tavoin järjestetty, myös sitä vanhemmat lapset. Lasten päivähoito on pyrittävä järjestämään siten, että se tarjoaa lapsen hoidolle ja kasvatukselle sopivan hoitopaikan ja jatkuvan hoidon sinä vuorokauden aikana, jona sitä tarvitaan. (L 19.1.1973/36.)

Valtioneuvoston periaatepäättös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista määrittelee avoimen varhaiskasvatuksen

Varhaiskasvatuspalvelut ovat se keskeinen toimintakokonaisuus, joka muodostuu kunnan tai yksityisen järjestämästä päivähoidosta ja esiopetuksesta sekä muusta varhaiskasvatustoiminnasta. Muuta varhaiskasvatustoimintaa on esimerkiksi seurakuntien ja järjestöjen kerhotoiminta tai kuntien lapsille ja lapsiperheille järjestämä avoin varhaiskasvatustoiminta eri muotoineen. Nämä varhaiskasvatuspalvelut ja muu lasten ja perheiden palveluja tukijärjestelmä toimivat kokonaisuutena lasten varhaiskasvatuksen ja samalla myös vanhemmuuden tukena. (Valtioneuvoston periaatepäättös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002, 10.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa avoin varhaiskasvatus on mainittu seuraavasti:

Varhaiskasvatusta järjestetään valtakunnallisten linjausten mukaisesti varhaiskasvatuspalveluissa, joista keskeisimpiä ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito sekä erilainen avoin toiminta. Varhaiskasvatuspalveluja tuottavat kunnat, järjestöt, yksityiset palveluntuottajat ja seurakunnat. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11.)

2.3 Avoin varhaiskasvatus valtakunnan tasolla

Seuraavaksi kerron avoimesta varhaiskasvatuksesta valtakunnan tasolla. Kerron ensiksi, mitä avoimella varhaiskasvatuksella tarkoitetaan ja sen jälkeen esittelen tärkeimpiä toimijoita, jotka avoimen varhaiskasvatuksen palveluita tuottavat.

Avoimella varhaiskasvatuksella tarkoitetaan monipuolista lapsille ja perheille suunnattua toimintaa, johon voi osallistua säännöllisesti tai satunnaisesti (Kuvaus varhaiskasvatuspalveluista 2011). Avoimen varhaiskasvatuksen palvelut vaihtelevat kunnittain, ja niitä järjestävät kuntien lisäksi seurakunnat ja järjestöt. (Alila & Portell 28.3.2008, 12; Kuvaus varhaiskasvatuspalveluista 2011.) Lisäksi sairaaloissa järjestetään avointa varhaiskasvatusta alle kouluikäisille pitkäaikaissairaille

lapsille sekä muista syistä pitkiä aikoja sairaalassa viettäville lapsille (Kuvaus varhaiskasvatuspalveluista 2011). Myös yksityiset toimijat järjestävät jonkin verran palveluja (Alila & Portell 28.3.2008, 12).

Kuntien avoimia varhaiskasvatuspalveluita tarjoavat avoimet päiväkodit, leikkipuisot ja kerhot. Niiden tarkoituksena on lapsen ja perheen hyvinvoinnin tukeminen. (Kuvaus varhaiskasvatuspalveluista 2011.) Seurakuntien järjestämät avoimet varhaiskasvatuspalvelut ovat merkittävässä roolissa valtakunnan tasolla (Alila & Portell 28.3.2008, 12). Seurakuntien avointen varhaiskasvatuspalveluiden yleisin muoto ovat perhe- ja päiväkerhot (Kuvaus varhaiskasvatuspalveluista 2011; Toimintaa perheen pienimmille, [viitattu 19.1.2011]). Kerhojen avulla tuetaan koteja lasten kristillisessä kasvatuksessa sekä lasten turvallisen kokonaisvaltaisen kehityksen saavuttamisessa. (Kuvaus varhaiskasvatuspalveluista 2011.) Perhe- ja päiväkerhojen lisäksi seurakunnat järjestävät lapsille pyhäkouluja (Toimintaa perheen pienimmille, [viitattu 19.1.2011]).

Perhekerhoissa aikuiset saavat mahdollisuuden keskustella muiden vanhempien kanssa samalla, kun lapset leikkivät tai askartelevat työntekijöiden kanssa. Usein kerho kokoontuu kerran viikossa noin puolentoista tunnin ajan ja kerhoon on kaikilla vapaa pääsy eikä etukäteisilmoittautumista tarvitse tehdä. Seurakunnat järjestävät myös perheleirejä, joissa perheillä on mahdollisuus sekä yhdessäoloon että aikuisille ja lapsille järjestettyyn erilliseen toimintaan. (Perheleirejä, perhekerhoja ja muuta toimintaa, [viitattu 19.1.2011].)

Seurakunnan päiväkerhoissa lapsi opettelee toimimista yhdessä muiden lasten kanssa ilman vanhempiaan. Päiväkerho tarjoaa vaihtoehdon päivähoidolle silloin, kun perhe ei tarvitse lapsille kokopäivähoitoa. (Perheleirejä, perhekerhoja ja muuta toimintaa, [viitattu 19.1.2011].) Järjestöjen avoimen varhaiskasvatustoiminnan tavoitteena on lasten ja lapsiperheiden perusturvallisuuden sekä hyvinvoinnin edistäminen (Alila & Portell 28.3.2008, 15). Eri järjestöt, kuten Mannerheimin lastensuojeluliitto ja 4H-liitto, järjestävät lapsille ja perheille leirejä, perhekahvilatoimintaa ja kerhoja. Toiminta tarjoaa virikkeitä ja sosiaalisia kontakteja niin lapsille kuin vanhemmille. (Kuvaus varhaiskasvatuspalveluista 2011.)

Mannerheimin Lastensuojeluliitto on yksi keskeisimmistä avoimia varhaiskasvatuspalveluita tuottavista järjestöistä. Yhtenä MLL:n toimintamuotona ovat perhekahvilat. Perhekahvilat toimivat kohtaamispaikkoina sekä vanhemmille että lapsille, ja niitä on eri puolella Suomea 400. Ne ovat syntyneet vanhempien omasta aloitteesta ja niistä vanhemmat saavat tukea, tietoa ja toimintamahdollisuuksia sekä paikan tutustua samassa elämäntilanteessa oleviin ihmisiin. Perhekahvilat tarjoavat lapsille toisten lasten seuraa ja toimintaa. (Perhekahvilat, [viitattu 30.1.2011].)

Perhekahvila tarjoaa vanhemmille sekä toimintaa että hengähdystauon. Omien lasten ja toisten perheiden kanssa on mahdollista touhuta, mutta hengähdystaukoa kaipaava voi jutella muiden vanhempien kanssa lasten leikkiessä. Paikalla käy toisinaan vierailevia asiantuntijoita. Useimmiten perhekahvilat toimivat aamupäivisin 1–2 kertaa viikossa parin tunnin ajan. Kokoontumispaikkana voi olla kerhotila, neuvola, päiväkotitai leikkipuisto. Toiminnan mahdollistavat usein vapaaehtoiset, jotka kahvilatoimintaa järjestävät. (Perhekahvilat, [viitattu 30.1.2011].)

Mannerheimin Lastensuojeluliitto tarjoaa perhekahviloiden lisäksi myös muunlaista toimintaa lapsiperheille. Harrastuskerhoissa on toimintaa aiheesta kiinnostuneille lapsille. Kerhoja järjestetään lapsille sekä lapsille ja vanhemmille yhdessä. Kerhoista lapset saavat kavereita, oppivat uusia asioita sekä toisten lasten kanssa ryhmässä toimimista. Ajatuksena kerhoissa on lapsilähtöinen ja yhdessä suunniteltu toiminta ja tilan jättäminen leikille. (Harrastuskerhot, [viitattu 30.1.2011].)

Kerhot syntyvät usein lasten tai vanhempien toiveista. Yleisimpiä kerhoja lapsille ovat musiikki-, liikunta- ja taidekerhot. Lapsille ja vanhemmille yhteisiä kerhoja ovat esimerkiksi äiti-lapsikerhot ja isä-lapsikerhot. (Harrastuskerhot, [viitattu 30.1.2011].) Muuta toimintaa ovat muun muassa tapahtumat, retket ja leirit, joita järjestetään muun toiminnan tavoin pelkästään lapsille kuin myös lapsille ja vanhemmille yhdessä (Tapahtumat, retket ja leirit, [viitattu 30.1.2011]).

Tapahtumien tarkoitus on tuoda arkeen vaihtelua ja tarjota hauskoja yhdessä olemisen ja tekemisen kokemuksia. Tapahtumissa on mahdollista tutustua muihin lapsiperheisiin ja vaihtaa kuulumisia tuttujen kanssa. Esimerkkejä Mannerheimin Lastensuojeluliiton tapahtumista ja muusta toiminnasta ovat luontopolut, perhelii-

kuntatapahtumat, konsertit, riehut, perheleirit ja seikkailuleirit. (Tapahtumat, retket ja leirit, [viitattu 30.1.2011].)

2.4 Avoin varhaiskasvatus Tampereella

Esittelen seuraavaksi avoimen varhaiskasvatuksen palveluita Tampereella. Keskityn ainoastaan kunnallisiin palveluihin koko Tampereen osalta, koska toimijoita on runsaasti, mutta esittelen tarkemmin myös järjestöjen ja seurakunnan avoimen varhaiskasvatuksen palveluita Tampereen Hervannan alueella.

Valtakunnallisten avointa varhaiskasvatusta ohjaavien lakien ja asiakirjojen lisäksi Tampereella toimintaa ohjaavat Päivähoidon ja perusopetuksen tuotantostrategia, Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palvelusopimus, Päivähoidon ja perusopetuksen tuotantoalueen vuosisuunnitelma sekä Tampereen varhaiskasvatussuunnitelma 2007 (Sulonen-Ahonen 17.12.2009, 4).

Tampereella toimi vuosina 2008–2009 projektiryhmä, jonka tarkoituksena oli kartoittaa avointen varhaiskasvatuspalveluiden nykytilaa Tampereen kaupungissa ja tuoda esille keskeisimmät kehittämistoimenpiteet. Toiminnan seurauksena tavoitteiksi nousivat kerhojen tasapuolinen lisääminen eri puolille kaupunkia, avointen varhaiskasvatuspalveluiden markkinointi ja tiedottamisen lisääminen, valintamahdollisuuksien lisääminen sekä palveluiden kehittäminen joustavammiksi. (Sulonen-Ahonen 17.12.2009, 2.)

Avoimen varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen sosiaalista kehittymistä sekä varhaiskasvatusta, perheitä kasvatuksessa ja tarjota vanhemmille muiden vanhempien vertaistukea ja kontakteja. Toiminnassa on huomioitu lasten vaihtuminen ja vanhempien mukana olo toiminnassa. (Sulonen-Ahonen 17.12.2009, 4.) Tampereella kunnallinen avoin varhaiskasvatus on vaihtoehto päivähoidolle, niin koko- kuin osapäivähoidollekin. Kerhot ja leikkitoimintakeskukset tarjoavat avointa varhaiskasvatusta muun muassa eri-ikäisten lasten kerhojen, avointen perhekerhojen ja lapsiparkkien muodossa. Avoin varhaiskasvatus sopii lapsille, jotka tarvitsevat päivähoidon sijaan muunlaista säännöllistä toimintaa lapsiryhmässä. Kaupungin kerhoihin haetaan päivähoitohakemuksella, ja niiden toimintaan voi osallis-

tua 1–5 kertaa viikossa sopimuksen mukaan. Kerhot kokoontuvat aamu- ja iltapäivisin aina kolme tuntia kerrallaan. Osa kerhoista painottaa toiminnassaan esimerkiksi käden taitoja tai luontoa. (Avoin varhaiskasvatus: kerhot ja leikkitoimintakeskukset 12.8.2010.)

Tampereen Hervannassa avoimen varhaiskasvatuksen palveluita ja ehkäisevän lastensuojelun palveluita tarjoavat kunnan lisäksi muun muassa seurakunta, Mannerheimin lastensuojeluliitto ja Tampereen ensi- ja turvakoti ry. Hervannassa on alle kouluikäisille lapsille myös erilaisia harrastuskerhoja, mutta niihin en perehdy tarkemmin tässä työssä, koska toimijoita on hyvin paljon.

Tampereen ensi- ja turvakoti ry:llä on Hervannassa Hervantatupa, joka toimii lapsiperheiden matalan kynnyksen kohtaamispaikkana. Hervantatupa tarjoaa pienten lasten perheille apua arkipäivään, kasvatukseen ja vanhempina jaksamiseen. Tuvalla on sekä avointa aikaa että ohjattua toimintaa ja mahdollisuus ruuanlaittoon ohjaajien avustuksella. Lisäksi ohjaajilta saa apua ja tukea erilaisissa elämäntilanteissa. Ohjattua toimintaa ovat muun muassa puuhatuokiot, teemaillat ja äitikahvila. Lisäksi Hervantatuvalla toimii lapsiparkki muutaman kerran viikossa. Toiminnassa on huomioitu lapset vauvaikäisestä esikouluikäiseen saakka. (Tervetuloa Hervantatupaan kaikki lapsiperheet, [viitattu 18.2.2011].)

Mannerheimin Lastensuojeluliitolla on Hervannassa itsenäinen paikallisyhdistys. Toimintaa pyörittävät hervantalaiset aktiiviset pienten lasten vanhemmat, jotka auttavat toisiaan vanhemmuudessa. Toiminnan lähtökohtina ovat lapset, lapsuuden arvostaminen ja perheiden hyvinvointi. Erityisenä toiminnan tavoitteena on tukea hervantalaisia lapsiperheitä arjessa. Eri toiminnan muotoja ovat perhekahvilatoiminta, kerho- ja virkistystoiminta sekä muut tapahtumat. Hervannassa MLL:llä on kaksi perhekahvilaa, jotka tarjoavat vanhemmille vertaistukea ja lapsille leikki-seuraa. Kerho- ja virkistystoimintaan kuuluvat äideille järjestettävät virkistysillat, pikkujoulut ja kevätbileet, joiden tarkoituksena on tukea äitien jaksamista arjessa. Muita tapahtumia ovat kirpputorit ja jäsenillat. (Esittely, [viitattu 18.2.2011].)

Seurakunnan kerhot ovat ympäri Suomen varmasti perheille tutuin avoimen varhaiskasvatuksen muoto, ja myös Hervannassa seurakunnalla on monipuolista toimintaa lapsille ja perheille. Päiväkerhoja järjestetään 4–6-vuotiaille lapsille, ja osal-

listuminen on kaikille maksutonta. Avoin kerho lapsille ja vanhemmille kokoontuu kerran viikossa. Vaunujengi kokoontuu myös kerran viikossa ja kokoontumisissa vanhemmille on järjestettyä toimintaa ja lapsille erillistä ohjelmaa. (Lapset, [viitattu 18.2.2011].)

2.5 Maijalan kerhon toiminta

Maijalan kerho on kunnallinen, avoimia varhaiskasvatuspalveluita tarjoava paikka Tampereen Hervannassa. Kerhon toiminta alkoi syksyllä 2009, jolloin Hervannassa toimi lisäksi Satosanterin leikkitoimintakeskus. Satosanterin leikkitoimintakeskus ja Maijalan kerho yhdistyivät tammikuussa 2010 Maijalan kerhoksi. Kerhossa työskentelee kaksi työntekijää, lastenhoitaja ja lastentarhanopettaja. Kerho toimii Maijalanpuiston päiväkodin tiloissa.

Maijalan kerholla ei ole omaa varhaiskasvatussuunnitelmaa, vaan toiminta pohjautuu Tampereen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Toiminnan arvoina ovat yhteisöllisyys ja vastuu ympäristöstä, asiakaslähtöisyys/lapsilähtöisyys, kumppanuus, rohkea aloitteellisuus, henkilöstön arvostaminen ja taloudellisuus. (Tampereen varhaiskasvatussuunnitelma 2007, 5–6.)

Maijalan kerhossa on kolme erilaista kerhoa: leikkikerho, metsäkerho ja avoin kerho. Leikkikerho kokoontuu kolmena aamupäivänä ja joka iltapäivä kolmen tunnin ajan, ja se on tarkoitettu 2–5-vuotiaille lapsille. Metsäkerho kokoontuu kahtena aamupäivänä, ja siihen pääsevät 3–5-vuotiaat lapset. Avoin kerho kokoontuu kerran viikossa, jolloin vanhemmat ovat tervetulleita pientenkin lasten kanssa vaihtamaan ajatuksia ohjaajien ja muiden vanhempien kanssa. Avoimen kerhon kanssa samaan aikaan toimii myös leikkikerho. (Tervetuloa Maijalan kerhoon, [viitattu 20.2.2011].)

Leikkikerhossa vapaalla leikillä on suuri merkitys. Lapsilla on mahdollisuus joka kerhokerta käden taitojen harjoittamiseen, esimerkiksi maalaukseen ja askarteluun. Kerholla on käytössä iso liikuntasali, joten lapset pääsevät salissa juoksemaan, leikkimään, kiipeilemään ja pelaamaan. Kerhoon kuuluu lyhyt ohjattu toimintatuokio, johon kaikki lapset osallistuvat. Toimintatuokiossa lauletaan, leikitään

yhdessä, luetaan satuja tai lorutellaan. Keskeisimpiä asioita leikkikerhossa ovat leikki, sosiaalisuuteen kasvaminen, yhdessä tekeminen ja lapsilähtöisyys. (Vilen 2011.)

Metsäkerhossa lapset tutustuvat luontoon ja ulkoilevat. Syksyisin ja keväisin luontoa tutkitaan enemmän, ja talvella lasketaan mäkeä ja tehdään lumiukkoja. Avoimessa kerhossa vanhemmat saavat kerääntyä kahvikupin ääreen puhumaan lapsista ja muista mielessä pyörivistä asioista. Avoimessa kerhossa ei toistaiseksi ole vanhemmille erikseen ohjattua toimintaa. (Vilen 2011.)

3 AVOIMEN VARHAISKASVATUKSEN TAVOITTEET

Seuraavaksi esittelen avoimen varhaiskasvatuksen tavoitteet, jotka ovat sosiaalisten kontaktien tarjoaminen lapsille ja vanhemmille, vanhempien tukeminen kasvatuksessa ja monipuolisen toiminnan tarjoaminen lapsille. Avoimen varhaiskasvatuksen tavoitteiden toteutuminen Maijalan kerhossa on yksi tutkimuksessani selvittämäni osa-alue, joten halusin perehtyä niihin jo teoriaosuudessa tarkemmin.

3.1 Sosiaalisten kontaktien tarjoaminen lapsille ja vanhemmille

Sosiaaliset verkostot tuovat voimia vanhemmuuteen ja aikuisuuteen. Ne antavat kontakteja muihin ihmisiin, turvallisuutta ja auttamisen työkalun. Usein kuitenkin kynnys lähteä verkostoitumaan on suuri, mikäli sosiaalinen verkosto ei muodostu jo valmiiksi sukulaisista. Lähellä asuvat isovanhemmat ovat usein iso apu monessa asiassa lapsiperheelle. (Sihvola 2002, 175.)

Lapsille sosiaaliset kontaktit tarkoittavat usein muiden samanikäisten lasten tai muiden aikuisten kuin omien vanhempien seuraa. Vertaissuhteet ovat lapselle tärkeitä, kuten myös näiden suhteiden jatkuvuus (Varhaiskasvatus vuoteen 2020 2007, 33). Lapsen sosiaalisella asemalla on iso merkitys lapselle, ja jos lapsi jää ulkopuolelle ryhmästä, on se vakava uhka lapsen kokonaisvaltaiselle kehitykselle. (Keltikangas-Järvinen 2010, 192). Keltikangas-Järvinen (2010, 215) kirjoittaa, että tutkimusten valossa on todettu, että mikäli pieni lapsi on liian suuressa ryhmässä, lapsen sosiaalisuus ei kehity. Päinvastoin liian suuressa lapsiryhmässä lapsen käytös voi muuttua aggressiiviseksi. Nämä tutkimukset puhuvat myös avoimessa varhaiskasvatuksessa rajattujen ryhmäkokojen puolesta.

Maijalan kerhossa lapset saavat sosiaalisia kontakteja toisiin kerhossa käyviin lapsiin sekä ohjaajiin leikkiessään yhdessä toisten kanssa ja osallistuessaan ohjattuun toimintaan kuten lauluhetkeen. Ohjatuilla tuokioilla varmistetaan, että hiljaiset ja aratkin lapset pääsevät toimintaan mukaan aikuisen ohjauksessa, jos muiden lasten kanssa leikkiminen ei vielä suju. Ohjaajan kanssa askarrellessa lapsen on turvallista katsella rauhassa ympärillään leikkiviä lapsia ja etsiä itselleen sopivaa leikkiä ja leikkikaveria.

Sosiaalisten kontaktien tarjoaminen vanhemmille toteutuu Maijalan kerhossa keskiviikkoaamupäivisin, jolloin avoin kerho kokoontuu. Silloin vanhemmat saavat istua alas juttelemaan kahvikupin ääreen ja seurata samalla lastensa leikkiä. Avoimessa kerhossa kontakteja tulee sekä muihin vanhempiin että ohjaajiin. Leikkikerhossa ja metsäkerhossa kontaktit muihin vanhempiin ovat vähäisemmät, mutta ohjaajien kanssa on mahdollisuus puhua tuonti- tai hakutilanteiden yhteydessä.

3.2 Vanhempien tukeminen kasvatuksessa

Perhe on lapselle maailman tärkein asia ja merkittävin turvallisuuden tuoja (Sihvola 2002, 99–101). Erityisesti vanhemmat, jotka eivät ole saaneet omilta vanhemmiltaan sitä, mitä omille lapsilleen haluaisivat antaa, tarvitsevat tukea ja toivoa vanhemmuuteen ja kasvatukseen. Heidän täytyy saada tukea ja oppia rakentava, läsnä oleva ja rakastava vanhemmuus, koska heillä ei ole siitä omia kokemuksia. Kun sisäinen vanhemmuus puuttuu, vanhemmat vaativat usein liikaa itseltään ja vanhemmuudesta tulee suorittamista eikä lapsesta osaa iloita. (Kristeri 1999, 69.)

Vanhemmuuden tukemisella pyritään siihen, että vanhemmat osaisivat olla paremmin yhteydessä lapsiinsa sekä pitää myös huolta itsestään ja omista rajoistaan. Tuen lisäksi vanhemmat tarvitsevat tietoa taidoista olla vanhempi. Vertaistuki, mahdollisuus vaihtaa kokemuksia muiden samassa elämäntilanteessa olevan vanhempien kanssa, on erittäin tärkeä osa vanhemmuuden tukemista. (Kristeri 1999, 69–70.) Vertaistuesta on kysymys silloin, kun samassa elämäntilanteessa olevat tai olleet ihmiset haluavat jakaa kokemuksiaan muiden vastaavassa tilanteessa olevien ihmisten auttamiseksi. Vertaistukeen liittyy myös toisten ihmisten kunnioittaminen, ja se perustuu aina johonkin elämäntilanteeseen tai ongelmaan. (Vertaistuki, 11.3.2011.) Tukea tarvitaan myös perheiden yleiseen jaksamiseen ja arkeen (Ovaska 2004, 61).

Nykyään useimmiten vanhemmuutta peilataan perheiden parissa työskentelevien työntekijöiden, kuten varhaiskasvatuksen ammattilaisten, kautta (Sihvola 2002, 181). Vanhemmat ovatkin valmiita yhteistyöhön sekä itse pyrkivät yhteistyöhön varhaiskasvatuksen työntekijöiden kanssa, koska heidän merkitystään lapsen kasvattajana pidetään suurena (Alasuutari 2003, 166). Kasvunturve-projektin tutki-

mustulosten mukaan vanhemmuuden tukemista on vanhempien ja perheiden auttaminen, ohjaaminen, keskusteleminen ja kuunteleminen sekä kannustaminen, opastaminen ja tukeva kanssakulkeminen. Perhetyön kehittämisprojekti toteutettiin Sateenkaari Kodon päiväkodeissa, ja yhtenä tavoitteena oli selvittää päiväkotien henkilökunnan käsityksiä ja toiveita, jotka liittyivät vanhemmuuden tukemiseen. (Ovaska 2004, 59–60.)

Maijalan kerho tarjoaa vanhemmille vertaistukea avoimen kerhon myötä, jossa on muita samassa elämäntilanteessa olevia vanhempia. Ohjaajilta puolestaan saa neuvoja ja tukea sekä ohjaajat kuuntelevat vanhempien huolia. Usein ohjaajilta voi saada myös vahvistuksen omille ajatuksilleen lasta koskien tai joskus ohjaajat voivat auttaa vanhempia näkemään lapsen kokonaan eri tavalla kuin kotona.

3.3 Monipuolisen toiminnan tarjoaminen lapsille

Lapset nauttivat leikeistä, liikunnasta, tutkimisesta ja eri taiteen alueisiin liittyvästä ilmaisemisesta. Kun lapsi saa toimia hänelle itselleen luontevalla tavalla, se vahvistaa hänen hyvinvointiaan, käsitystä itsestä sekä lisää lapsen omia osallistumismahdollisuuksia. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 20.)

Leikkiessään lapsi oppii paljon uusia asioita. Leikin merkitys lapsen oppimisen ja kehityksen kannalta on todella suuri (Wood 2004, 19). Leikin kulkuun vaikuttaa se, kenen tai keiden kanssa lapsi leikkii. Vertaisryhmällä eli muilla lapsilla on tärkeä merkitys leikissä. Näin ollen leikkiminen on sosiaalinen tilanne. Lapsi käsittelee leikin avulla kaikkea näkemäänsä, kuulemaansa ja kokemaansa. Kaikki, mikä leikissä näkyy, on lapselle tärkeää. Onnistuakseen leikki vaatii usein kasvattajan ohjausta. Aikuisen on osattava antaa lapselle samalla kuitenkin myös vapautta. Leikin sujuessa hyvin kasvattajan rooliksi jää leikin havainnointi. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 20–22.) Varhaiskasvatuksessa aikuinen on kuitenkin usein se, joka leikistä päättää, vaikka leikki onkin juuri lapselle ominaisin tapa toimia (Kalliala & Tahkokallio 2001, 33).

Leikin avulla lapset oppivat paljon, mutta opetuksen välineenä leikkejä käytetään hyvin vähän (Wood 2004, 19). Aikuinen tarkastelee havainnointia, välillistä ja väli-

töntä ohjausta sekä vertaisryhmän toiminnan edellytyksiä (Kalliala & Tahkokallio 2001, 34). Kasvattaja luo lisäksi erilaisia leikkiympäristöjä lasten leikin kehitystason ja leikkikulttuurin mukaan (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 20–22).

Liikkuminen päivittäin luo pohjan lapsen hyvinvoinnille ja terveelle kasvulle. Liikkuminen saa lapsen kokemaan iloa, ajattelemaan, ilmaisemaan tunteitaan ja oppimaan uutta. Samalla lapsi tutustuu itseensä, toisiin ihmisiin ja ympäristöön. Kasvattajat luovat lapselle virikkeellisen ympäristön, joka kannustaa liikkumaan sekä poistaa liikuntaa haittaavia esteitä ja opettaa turvallisen tavan liikkua. Säännöllinen ohjattu liikunta vaikuttaa lapsen motoriikkaan ja kokonaisvaltaiseen kehitykseen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 22–23.) On kuitenkin tärkeää, että lapsilla on käytössään myös tila, jossa he voivat liikkua vapaasti ilman aikuisen ohjausta ja keksiä ja kehitellä liikuntaleikkejä itse (Huisman & Laukkanen 2001, 67).

Liikunnan avulla opitaan myös sosiaalisia taitoja, ongelmanratkaisukykyä, tiimityöskentelyä ja työskentelyä muiden kanssa yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Muita liikunnasta opittavia asioita ovat suunnat, etäisyydet, käsitteet, rajat ja sijainnit. Myös kokoja, määriä, muotoja ja värejä opitaan liikunnan avulla. (Huisman & Laukkanen 2001, 62–63.)

Musiikki, kuvallinen, tanssillinen ja draamallinen toiminta, kädentaidot sekä lasten kirjallisuus luovat lapselle taiteellisen kokemuksen. Taiteen avulla lapsi oppii oppimisen iloa, taiteellista draamaa, muotoja, ääniä, värejä, tuoksua, tuntemuksia ja eri aistialueiden kokemusten yhdistelmiä. Taidetta tehdessään lapsi kehittyy sekä yksilönä että ryhmän jäsenenä. Kasvattajan on annettava lapsen mielikuvitukselle ja luovuudelle tilaa. Tärkeää on, että lapsi saa toimia monipuolisesti eri taiteen alueilla. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 23–24.)

Osa taidekasvatusta on reflektointi ja arviointi. Myös lapsen tulisi saada kehittää oma arviointiasteikkonsa. Kyseenalaistamalla asioita lapsen ajattelutaito, havainnointi, itsenäisyys ja oman mielipiteen muodostaminen kehittyvät. (Karppinen 2001, 114.) Kädentaidot kuten piirtäminen, rakentaminen, naulaaminen, muovailu, maalaaminen ja ilmaiseminen auttavat lasta oppimaan asioita ympäröivästä maa-

ilmasta ja itsestään. Lapsi opettelee äärirajoja ja tiedostaa ympäröivän maailman kehonsa kautta. (Karppinen 2001, 106–107.)

Isona osana leikki-ikäisen lapsen päivää on musiikki. Musiikkikasvatus kehittää lapsen kognitiivisia, sosioemotionaalisia ja psykomotorisia valmiuksia, ja sen tarkoituksena on lapsen maailman rakentaminen monipuolisin ja luovin keinoin. (Ruokonen 2001, 123.) Lapsi oppii musiikkia kuuntelemalla, laulamalla, soittamalla ja liikkumalla. Musiikillinen oppiminen tapahtuu leikin ja keksimisen kautta, ja aikuisen tehtävä on tarjota taiteellisia virikkeitä. (Ruokonen 2001, 127, 129.) Samalla lailla, kun leikkiessään lapsi jäsentää ja tutkii ympäröivää maailmaa, toimivat myös sadut ja kieli maailmaa avartavana kokemuksena. Satujen avulla lapsi pääsee tutustumaan sellaisiin maailmoihin, joihin pääseminen muuten on mahdotonta. Sadut kehittävät mielikuvitusta ja lapsen tunne-elämää. Lapsella yhdistyvät satu ja leikki, sillä lapsi käsittelee kuulemansa sadun leikin avulla. Usein kuitenkin vasta useamman kerran kuullut sadut tulevat osaksi leikkiä. Myös keskustelu sadusta on merkityksellistä. Se kehittää lapsen kieltä ja metakommunikaatiota. (Heimonen & Suojala 2001, 144–149.)

Lapsi aloittaa tutkimisen heti syntymänsä jälkeen. Tutkiminen on uteliaisuuden tyydyttämistä, mutta samalla lapsi kokee osallisuutta ympäröivään maailmaan ja yhteisöön. Lapsen omat kokemukset ja vuorovaikutus muiden ihmisten kanssa innostavat lasta tutkimaan. Lapsen oma ajattelu, ongelmanratkaisu ja mielikuvitus kehittyvät. Luonto ja lähiympäristö ovat lapselle tärkeitä tutkimuskohteita. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 25.)

Maijalon kerhossa lapsilla on mahdollisuus joka kerta tehdä erilaisia kädentaitojen töitä, laulaa, liikkua ja leikkiä. Yhteisessä ohjatussa tuokiossa lauletaan, leikitään, lorutellaan tai kuunnellaan satuja. Lapsilla on kuitenkin muun toiminnan suhteen vapaus valita. Jos askartelu ei sillä hetkellä kiinnosta, voi sen sijaan leikkiä tai heittää palloa liikuntasalissa. Maijalon kerhossa tilat, tarvikkeet ja ohjaajat kuitenkin mahdollistavat monipuolisen tekemisen joka kerhokerta.

4 EHKÄISEVÄ LASTENSUOJELU

Seuraavaksi määrittelen ehkäisevän lastensuojelun käsitteen ja esittelen yleisesti, mitä sillä tarkoitetaan. Sen jälkeen kerron ehkäisevästä lastensuojelusta osana avoimia varhaiskasvatuspalveluita. Ehkäisevää lastensuojelua tarjotaan peruspalveluiden, kuten varhaiskasvatuksen, kautta, joten peruspalveluiden toimijoilla on tärkeä rooli varhaisen tuen antajana. Lisäksi ehkäisevällä lastensuojelulla ja avoimella varhaiskasvatuksella on yksi yhteinen tavoite: vanhemmuuden tukeminen.

4.1 Ehkäisevän lastensuojelun määritelmä ja tarkoitus

Lastensuojelua määrittää lastensuojelulaki, jonka tarkoituksena on turvallisen kasvuympäristön, tasapainoisen ja monipuolisen kehityksen ja erityisen suojelun turvaaminen lapselle (L 13.4.2007/417).

Lasten ja perheiden kanssa toimivien viranomaisten on tuettava vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja pyrittävä tarjoamaan perheelle tarpeellista apua riittävän varhain sekä ohjattava lapsi ja perhe tarvittaessa lastensuojelun piiriin (L 13.4.2007/417).

Ehkäisevä lastensuojelu on työtä, jota tehdään ennen varsinaista lastensuojelua (Ehkäisevä työ, [viitattu 5.3.2011].) Sen tarkoituksena on lasten ja nuorten kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin turvaaminen sekä edistäminen ja vanhempien tukeminen vanhemmuudessa. Ehkäisevää lastensuojelua tarjoavat neuvolat, muu terveydenhuolto, päivähoito, koulut ja nuorisotyö. Myös erityinen tuki lasketaan kuuluvaksi ehkäisevään lastensuojeluun, kun perhe ei ole lastensuojelun asiakas. (Ehkäisevä lastensuojelu, 11.8.2009; Ehkäisevä lastensuojelu 2011.)

Tarkoituksena on puuttua ongelmiin tai huolenaiheisiin varhaisessa vaiheessa ja antaa tukea peruspalveluiden kautta, jotta lapsi- ja perhekohtaiselta lastensuojelulta vältyttäisiin. Uuden lastensuojelulain myötä lasten ja nuorten kanssa työskentelevillä on lain mukaan velvollisuus tehdä ilmoitus lastensuojeluviranomaisille, mikäli he huomaavat tai kuulevat jotain huolta aiheuttavaa. (Ehkäisevä lastensuojelu, 11.8.2009.)

Ehkäisevän lastensuojelun erityinen tuki tarkoittaa usein kotikäyntien tai lisäkäyntien mahdollisuutta lapselle tai koko perheelle. Esimerkkinä erityisen tuen muodosta on neuvolan perhetyö. Kun vanhempien voimavarat ovat riittämättömät, on tärkeää tarjota tukea tai erityistä tukea heille jo varhaisessa vaiheessa. (Ehkäisevä lastensuojelu 2011.) Ehkäisevän lastensuojelun ensisijainen tarkoitus onkin tukea vanhempia ja vanhemmuutta (Ehkäisevä työ, [viitattu 5.3.2011].)

Palveluiden perhekeskeisyys ja lapsilähtöisyys ovat tärkeitä ongelmien ennaltaehkäisyn kannalta. Ehkäisevässä lastensuojelussa merkittävää on sujuva yhteistyö ja tiedonkulku eri toimijoiden ja perheen välillä. (Palvelujen kehittäminen 31.3.2009.) Lasten kasvuoloja edistetään vanhempien tukemiseksi, ympäristön saamiseksi lapsiystävälliseksi sekä palveluiden riittävyyden, laadun ja saatavuuden varmistamiseksi. Ehkäisevä lastensuojelu edellyttää kaikilta lasten ja perheiden kanssa toimivilta työntekijöiltä tietoista ja vastuullista havainnointia lapsen hyvinvoinnista huolehtimista sekä vanhempien tukemista lasten kasvatuksessa. (Lapsiväestön kasvuoloihin vaikuttaminen 20.3.2009.) Yhtenä ehkäisevän työn tavoitteena on tukea vanhemman ja lapsen suhdetta sekä vanhemman jaksamista kasvattajana. (Vanhempien ja huoltajien tukeminen 2009.)

4.2 Ehkäisevä lastensuojelu varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatus on osa sosiaali- ja terveystalvaeluita, joita lapsiperheille tarjotaan, joten se on keskeinen toimija ehkäisevässä lastensuojelussa. Varhaiskasvatuksen palveluissa vastataan lapsen erityisen tuen tarpeisiin eri keinoin ja ehkäisevä lastensuojelu on osa varhaiskasvatuksen arkea. (Varhaiskasvatus ja päivähoito, 21.12.2010.)

Varhaiskasvatuksen tehtävät, perheitten tukeminen kasvatustehtävässä ja lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukeminen, ovat jo itsessään ehkäisevää lastensuojelua. Ehkäisevän näkökulman lisäksi avoimia varhaiskasvatuspalveluita voidaan ajatella lapselle kuntouttavina palveluina. (Varhaiskasvatus ja päivähoito, 21.12.2010.) Ehkäisevän lastensuojelun toteutuminen varhaiskasvatuksessa edellyttää sitä, että työntekijöiden on osattava tunnistaa lapsen tuen tarve jo varhaisessa vaiheessa (Varhaiskasvatus vuoteen 2020 2007, 33).

Maijalan kerhossa ehkäisevä lastensuojelu näkyy vanhempien tukemisena, varhaisena puuttumisena ja asioiden puheeksi ottamisena. Maijalan kerhossa lasten havainnointiin on hyvä mahdollisuus muun muassa lasten leikkiessä yhdessä tai liikkeessä salissa. Ohjaajien tehdessä lapsista havaintoja voi herätä huoli esimerkiksi lapsen sosiaalisten taitojen tai puheen kehityksestä. Ohjaajat ottavat asian puheeksi vanhempien kanssa ja voivat ohjata perheen ottamaan yhteyttä esimerkiksi neuvolaan.

5 SOSIONOMI (AMK) AVOIMESSA VARHAISKASVATUKSESSA

Avoimen varhaiskasvatuksen tavoitteet ovat sosiaalisten kontaktien tarjoaminen lapsille ja vanhemmille, vanhempien tukeminen kasvatuksessa sekä monipuolisen toiminnan tarjoaminen lapsille (Sulonen-Ahonen 17.12.2009). Näistä erityisesti kaksi ensimmäistä tavoitetta kuuluvat sosionomin osaamisalueeseen. Avoimessa varhaiskasvatuksessa, jossa vanhemmilla on hyvin iso osa, on vanhempien kanssa tehtävä työ ja vanhempien tukeminen erityisen tärkeää.

Sosionomikoulutuksessa (AMK) painottuu sosiaalipedagoginen osaaminen ja lapsen tukeminen ja ohjaaminen tavoitteellisesti arjessa, kasvun ja kehityksen eri vaiheissa sekä erilaisissa elämäntilanteissa (Happo 2008, 99). Varhaiskasvatukseen opintonsa suuntaavan sosionomin (AMK) opintopolku muodostuu sosiaalipedagogiikan, varhaiskasvatuksen, erityiskasvatuksen, lastensuojelun, vammaisuuden, ammattietiikan ja monikulttuurisuuden teoriaopinnoista. Lisäksi harjoittelujaksoilla kokemusta hankitaan esimerkiksi varhaiskasvatuksen, lapsi- ja perhetyön, lastensuojelun ja sekä hallinto- ja johtamistyön kentiltä. (Sosionomi varhaiskasvatuksessa, [viitattu 2.4.2011].)

Sosionomeilla (AMK) on perustaitoina kasvun tukemisen ja ohjaamisen taidot sekä yhteisölliset taidot, joihin kuuluvat tieto lapsen kasvun ja kehityksen tekijöistä sekä tieto varhaiskasvatuksen tavoitteista, menetelmistä ja sisältöalueista. Erityisosaamisena on aikuisten, lasten vanhempien ja perheiden kohtaaminen, ohjaaminen ja tukeminen. Sosionomit (AMK) hallitsevat perhetyön, lastensuojelun ja erityiskasvatuksen taidot. Perheiden kanssa tehtävässä työssä sosionomit (AMK) ovat omimillaan. (Happo 2008, 103, Tastin 2005 mukaan.)

Sosionomit (AMK) pystyvät sosiaalipedagogisen osaamisen kautta havainnoimaan lapsen tunteita ja tarpeita, rohkaisemaan lasta osallisuuteen ja vuorovaikutukseen, tunnistamaan lapsen hyvinvointia uhkaavat riskitekijät sekä turvaamaan lapsen kasvun ja kehityksen kokonaisvaltaisesti. Yhteisöosaamisen kautta sosionomilla (AMK) on mahdollisuudet tukea lasta yhteisöllisyyteen, toimia vanhempien kanssa kasvatuskumppanina sekä toimia yhdessä työyhteisöissä, perheiden parissa ja moniammatillisten verkostojen kanssa. (Sosionomi varhaiskasvatuksessa, [viitattu 2.4.2011].)

Avoimessa varhaiskasvatuksessa tärkeää on aikuisten, vanhempien ja perheiden kohtaaminen, koska usein avoin varhaiskasvatus on ensimmäinen varhaiskasvatuksen muoto, johon perhe tutustuu. Vanhemmille on iso asia viedä lapsensa ensimmäistä kertaa kerhoon, ja työntekijöiltä vaaditaankin herkkyyttä sekä lasta että vanhempia kohtaan, jotta varhaiskasvatuspolun aloitus olisi kaikille myönteinen kokemus. Usein avoimen varhaiskasvatuksen työntekijät työskentelevät päiväkotia pienemmissä tiimeissä, joten heiltä vaaditaan monipuolista osaamista, jota sosionomeilta (AMK) löytyy. Avoimessa varhaiskasvatuksessa asiakkaana on koko perhe, ei pelkästään lapsi, ja sosionomin (AMK) koulutus antaa hyvät mahdollisuudet koko perheen kohtaamiseen erilaisissa elämäntilanteissa.

Varhaiskasvatuksessa vaaditaan nykyään työntekijöiltä enemmän ja laajempaa osaamista perheiden moninaisten ongelmien vuoksi. Köyhyys, lapsiperheiden pahoinvointi ja erityisen tuen tarpeiden lisääntyminen tuovat varhaiskasvatukseen omat haasteensa. Monimuotoiset perherakenteet ja perhe-elämän asettamat vaatimukset sekä työttömyys ja työsuhteiden epävakaous ovat nykypäivää. Kansainvälistyminen on myös asia, joka tuo varhaiskasvatuksen työntekijälle uusia vaatimuksia. (Happo 2008, 104, Puroilan 2003 ym. mukaan.)

Sosionomeilla (AMK) on tietoa esimerkiksi köyhyydestä ja syrjäytymisestä laajemmin, joten perheiden tilanteiden huomioiminen kokonaisvaltaisesti on mahdollista. Koulutus tuo valmiuksia työskennellä erilaisten asiakasryhmien kanssa, myös monikulttuuristen. Sosionomin (AMK) osaaminen onkin tarpeen varhaiskasvatuksessa ja erityisesti avoimessa varhaiskasvatuksessa, jossa vanhempien ja koko perheen merkitys on korostunut.

Eettinen osaaminen on lisäksi tärkeä sosionomin (AMK) ominaisuus. Se kuuluukin sosiaalialan kompetensseihin yhdessä asiakastyön osaamisen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaamisen, yhteiskunnallisen analyysitaidon, reflektiivisen kehittämisen ja johtamisosaamisen sekä yhteisöllisen osaamisen ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanssa (Happo 2008, 104, Koulutusohjelmakohtaisten kompetenssien 2006 mukaan).

Erilaisia perheitä ja perhetilanteita kohdatessa työntekijöiltä vaaditaan vahvaa eettistä osaamista, jotta molemminpuolinen kunnioitus perheen ja työntekijöiden välil-

lä säilyisi ja jotta lapsen etu säilyisi aina ensisijalla. Sosionomeilla (AMK) on palvelujärjestelmäosaamisen vuoksi mahdollisuus neuvoa perheitä hakemaan apua muilta asiantuntijoilta tai kerhoa perheelle etuudesta tai mahdollisuuksista, joista perhe ei välttämättä ole ollut tietoinen etuudestaan.

Seinäjoen ammattikorkeakoulussa varhaiskasvatuksesta kiinnostunut sosionomiopiskelija (AMK) voi saada lastentarhanopettajan kelpoisuuden suorittamalla 60 opintopisteen verran varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan liittyviä opintoja. Sektoriopinnot, joissa perehdytään tiiviisti tiettyyn aihealueeseen, on suoritettava lapsuus ja nuoruus elämänvaiheena -sektorilla. Lisäksi opiskelijan on suoritettava yksi pedagoginen harjoittelu varhaiskasvatuksen kentällä, opinnäytetyön aiheen on liityttävä varhaiskasvatukseen ja opiskelijan on käytävä varhaiskasvatuksen menetelmäkurssi. Muita lastentarhanopettajan pätevyyden saamiseksi vaadittavia opintoja ovat nykykäytäntöjen analyysi sekä ammatillinen essee, jotka on tehtävä varhaiskasvatuksen aihealueelta. (Vähäsalo, 7.4.2011.)

6 TUTKIMUSOSIO

6.1 Tutkimuksen tausta ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää vanhempien ja työntekijöiden näkemyksiä Maijalan kerhon toiminnasta ja toiminnan kehittämisestä. Tavoitteena oli samalla kartoittaa haastateltavien parissa avointen varhaiskasvatuspalveluiden käyttöä niin Maijalan kerhossa kuin muualla. Maijalan kerhossa toimii kolme erilaista kerhoa: leikki-, metsä- ja avoin kerho. Haastatelluista löytyi jokaisen kerhon käyttäjiä ja myös erikseen aamu- ja iltapäiväkerhoissa käyviä. Näin ollen jokaisesta kerhosta tuli vähintään kahden vanhemman haastattelu lukuun ottamatta avointa kerhoa, jossa haastatelluista vanhemmista oli käynyt vain yksi. Haastatelluissa oli lisäksi vanhempia, joiden lapset kävivät useammassa kuin yhdessä kerhossa. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat Maijalan kerhossa käyvien lasten vanhemmat ja kerhon työntekijät.

Tutkimuksen avulla vanhemmat saivat mahdollisuuden vaikuttaa kerhon toimintaan ja toiminnan sisältöihin ja myös kertoa, mikä nykyisessä toiminnassa on erityisen hyvää ja mitä asioita voisi kehittää. Tavoitteena oli siis selvittää vanhempien ja työntekijöiden näkemyksiä kerhosta ja sen toiminnasta sekä tuoda työntekijöiden tietoon vanhempien miitteet. Tutkimuksessa huomioitiin sekä vanhemmat että lapset, koska avoin varhaiskasvatus on koko perheen palvelua. Avoin varhaiskasvatus on Tampereella muutosvaiheessa, kun avointa varhaiskasvatusta pyritään lisäämään ja monimuotoistamaan, joten tutkimuksen tuloksista on hyötyä ainakin työntekijöille ja luultavasti vanhempien näkemykset kulkevat heidän kauttaan eteenpäin.

Tutkimuksen tarkoitus oli kuvailla vanhempien ja työntekijöiden ajatuksia sekä kartoittaa yleisesti avointen varhaiskasvatuspalveluiden käyttöä. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2004, 129–130) mukaan ”tutkimuksen tarkoituksen ollessa kartoittava on tarkoitus katsoa mitä tapahtuu, etsiä uusia näkökulmia, löytää uusia ilmiöitä, selvittää vähän tunnettuja ilmiöitä, kehittää hypoteeseja”. Kuvaileva tutkimuksen tarkoitus on taas ”esittää tarkkoja kuvauksia henkilöistä, tapahtumista tai

tilanteista” sekä ”dokumentoida ilmiöistä keskeisiä, kiinnostavia piirteitä”, (Hirsjärvi ym. 2004, 129–130).

Tutkimuskysymykset:

1. Mihin Maijalan kerhossa vanhemmat ovat erityisen tyytyväisiä ja mistä löytyy kehitettävää?
2. Mitä avoimia varhaiskasvatuspalveluita perheet käyttävät?
3. Mitä vanhemmat ja lapset saavat kerhotoiminnasta?
4. Miten avoimen varhaiskasvatuksen tavoitteet toteutuvat Maijalan kerhossa?

6.2 Laadullinen tutkimus

Laadullinen tutkimus valikoitui tutkimustavaksi koska, sen avulla on mahdollista saada syvällisempää tietoa ja kiinnostuksen kohteena olivat nimenomaan vanhempien ja työntekijöiden kokemukset ja ajatukset. Tutkimuksessa on kuitenkin piirteitä myös määrällisestä tutkimuksesta, koska siinä selvitettiin esimerkiksi, kuinka usein perheet avoimia varhaiskasvatuspalveluita käyttävät. Tarkoituksena ei kuitenkaan ollut selvittää, kuinka moni vanhemmista toimintaan oli tyytyväinen, vaan mihin asioihin toiminnassa vanhemmat olivat tyytyväisiä ja minkä vuoksi. Määrällinen tutkimus olisi ollut vaikea toteuttaa senkin vuoksi, että Maijalan kerhossa oli kirjoilla noin 45–50 lasta, joten vastaajia määrälliseen tutkimukseen ei olisi ollut riittävästi.

Luotettavan tiedon tuottaminen ja todellisuuden mallittaminen ovat tutkimuksen teossa tärkeimpiä tehtäviä (Jokinen 2008, 243). Laadullisen tutkimuksen lähtökohdana on todellisen elämän kuvaileminen. Pyrkimyksenä on tutkimuskohteen kokonaisvaltainen tutkiminen. Laadullinen tutkimus on aina sidottu arvoihin, sillä arvojen pohjalta tulkitsemme asioita. Näin ollen kvalitatiivinen tutkimus ei voi olla täysin objektiivinen. (Hirsjärvi ym., 2004, 152.) Jokisen (2008, 243) mukaan tutkimustulokset ovat myös aina tutkijan tulkintaa.

Omaan tutkijan rooliini vaikutti varmasti se, että olin suorittanut lähes kahden kuukauden pituisen harjoittelun Maijalan kerhossa ja toinen työntekijöistä oli ollut sil-

loin harjoitteluni ohjaaja. Näin ollen toiminta ja paikka olivat minulle entuudestaan tuttuja, kuten myös osa haastatelluista vanhemmista. Opinnäytetyöprosessia auttoi se, että Maijalan kerhon työntekijät olivat tuttuja, joten yhteistyö heidän kanssaan oli sujuvaa ja heidän mielipiteitään oli helppo kysyä. He myös tekivät suuren työn miettiessään haastatteluihin sopivia vanhempia ja kysyessään heidän lupansa. Kun vanhemmat haastatteluissa kuvailivat esimerkiksi tiettyä leikkiä, mistä lapsi erityisesti piti, tiesin mistä oli kysymys ja olin itse päässyt näkemään toiminnan monipuolisuuden harjoittelussani.

Toisaalta se, että tiesin kerhon toiminnasta entuudestaan jo paljon, johti siihen, että haastatteluissa saatoin ohjailla vastauksia enemmän kuin olisin ohjaillut, jos toiminta olisi ollut minulle vierasta. Lisäksi minulla oli osittain jo valmiit ennakkoletukset asioista, mikä saattoi johtaa siihen, etten tulkinnut asioita objektiivisesti. Myös tietynlainen lojaalius entistä harjoittelupaikkaa kohtaan saattoi näkyä haastatteluissa ja myös opinnäytetyössäni.

Hirsjärven ym. (2004, 155) mukaan kvalitatiiviselle tutkimukselle yleisiä piirteitä ovat kokonaisvaltainen tiedonhankinta ja aineiston hankkiminen luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa. Tiedon keruun välineenä käytetään mielellään ihmistä, induktiivisen analyysin käyttäminen on yleistä eli tarkoituksena on tuoda esiin yllättäviä asioita ja aineistoa kerätessä käytetään laadullisia metodeja eli tutkittavien ääni tulee kuuluville. Myös kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti, tutkimussuunnitelma muokkaantuu tutkimustyön mukana ja tapaukset käsitellään ainutlaatuisesti ja tulkinta on sen mukaista.

Tutkimusaineisto hankittiin luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa, kun haastattelut suoritettiin Maijalan kerhon tiloissa vanhemmille eli tiedon keruun välineenä käytettiin vanhempia ja työntekijöitä. Metodina käytettiin teemahaastattelua, jonka tarkoituksena oli tuoda haastateltavien ääni kuuluville. Kohdejoukko eli haastateltavat valittiin siten, että kohdejoukossa olisi mahdollisimman monipuolisesti edustettuna Maijalan kerhon asiakkaita ja haastateltavat olisivat kiinnostuneita kertomaan mielipiteitään kerhotoiminnasta ja sen kehittämisestä. Haastateltaviksi valittiin sekä useamman vuoden kerhon asiakkaina olleita perheitä että syksyllä 2010 toimintaan mukaan tulleita.

Teemahaastattelu. Teemahaastattelussa on kysymys keskustelusta, joka etenee kohti ennalta päätettyä tarkoitusta ja jonka rakennetta haastattelijan tulisi hallita koko ajan. Teemahaastattelussa tutkija on etukäteen pohtinut ja määritellyt tarkkaan teemat, joita käsitellään. Etuna tässä haastattelumuodossa on se, että aineisto tulee haastateltavien aidoista kokemuksista. Etukäteen valitut teemat yhdistävät haastattelun tutkimusongelmaan. (Teemahaastattelu, [viitattu 11.3.2011].)

Teemahaastattelun vaarana on, että haastateltava ja hänen kertomuksensa ottavat haastattelussa ohjat ja vaikuttavat liiaksi haastattelun etenemiseen. Silloin eri haastattelut eivät ole keskenään vertailtavia. Myös haastateltavien valintaan on kiinnitettävä erityistä huomiota, koska haastateltavien määrä on usein pieni. (Teemahaastattelu, [viitattu 11.3.2011].)

Tutkijasta riippuu, kysytäänkö samat kysymykset kaikilta haastateltavilta, onko järjestys sama ja ovatko käytetyt sanamuodot samat jokaisessa haastattelussa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75). Opinnäytetyön tutkimuksessa kysymykset muokantuivat haastattelujen edetessä. Useamman haastateltavan nostaessa esille samoja asioita, vaikka niitä ei ollut kysyttykään, samaa asiaa alettiin kysyä kaikilta haastateltavilta. Näin ollen ensimmäisten haastateltavien haastattelut olivat erilaisia kuin viimeiset. Tässä tutkimuksessa oli kuitenkin tärkeämpää monipuolisen tiedon saaminen kuin se, että kaikki haastattelut noudattaisivat täsmälleen samaa kaavaa.

6.3 Aineiston analyysi

Tutkimuksessa aineiston analysointiin käytettiin sisällönanalyysia. Se on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisissa tutkimuksissa. Sisällönanalyysin avulla pyritään saamaan tutkimuskohteesta kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Kyse on tekstianalyysista, jossa etsitään merkityksiä tekstile. Tarkoituksena on kuvata sanallisesti dokumenttien sisältöä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91, 103–106.)

Sisällönanalyysissa on tarkoitus etsiä aineistosta joko eroja tai yhtäläisyyksiä. Aineistosta on valittava tietyt asiat, joihin perehdytään tarkkaan. Tämän jälkeen ai-

neisto luokitellaan, teemoitellaan tai tyypitellään. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92–93.) Tutkimuksessa käytettiin teemahaastattelurunkoa, jossa kysymykset oli valmiiksi jaettu teemoittain, joten aineiston analysoinnissa tästä oli suuri apu.

Tutkimuksessa käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Tuomen ja Sarajärven (2009, 109) mukaan aineistolähtöinen sisällönanalyysi etenee haastattelujen kuuntelemisen ja aukikirjoittamisen jälkeen haastattelujen lukemiseen sekä niiden sisältöihin perehtymiseen. Sen jälkeen aineistot pelkistetään eli tutkimuksen kannalta epäolennainen tieto jätetään pois. Viimeisenä muodostetaan alaluokat ja yläluokat, joista tehdään kokoavat käsitteet.

Aineiston ryhmittelyvaiheessa aineistosta etsitään käsitteitä, jotka kuvaavat samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia. Käsitteet ryhmitellään ja luokitellaan, jonka jälkeen luokan sisältö nimetään. Luokittelu tiivistää aineistoa, koska yksityiskohtaiset ryhmät yhdistetään isommaksi kokonaisuudeksi. Tämän jälkeen yhdistellään vielä luokkia toisiinsa, jos se on mahdollista ja jokaiselle luokalle annetaan oma sitä kuvaava käsite. Tarkoituksena on, että tutkija ymmärtää analyysin jokaisessa vaiheessa tutkittavien näkökulman. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110–113.)

Tutkimuksen aineistoin analyysi alkoi haastattelujen litteroinnista, jolloin haastattelut kirjoitettiin ylös tarkasti. Aineistoon perehtymisen jälkeen aineistosta etsittiin olennainen asia sekä samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Tiivistetystä eli pelkistetystä aineistosta etsittiin haastattelun teemojen mukaisesti aiheita, joita sitten yhdisteltiin sopivien ala- ja yläotsikoiden alle. Aineistosta löytyi mielenkiintoisia aiheita, jotka eivät varsinaisesti liittyneet tutkittavaan aiheeseen, joten aineistoa pelkistettäessä oli muistettava tutkimuksen kannalta keskeiset aiheet.

6.4 Tutkimuksen eettisyys, luotettavuus ja pätevyys

Mäkisen (2006, 94) mukaan haastattelun nauhoitukseen on saatava aina kirjallinen lupa haastateltavilta. Haastateltaville on lisäksi selvitettävä tutkimusaineiston arkistointi, anonymiteetin säilyttäminen sekä tietojen tuhoaminen litteroinnin jälkeen. Jo haettaessa lupaa opinnäytetyön tekemiseen Tampereen kaupungilta, yhtenä kohtana hakulomakkeessa oli tutkimusaineiston suojaus tutkimuksen aika-

na. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin samalla viikolla, jonka jälkeen haastattelut poistettiin sanelukoneelta. Litteroidut haastattelut numeroitiin satunnaisessa järjestyksessä, ja kaikki tunnistetiedot, kuten lasten nimet ja muut asiat, joista haastateltavan henkilöllisyys voisi paljastua, poistettiin. Litteroituja aineistoja säilytetään muistitikulla ja tietokoneella salasanan takana enintään vuoden opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Ennen haastatteluja vanhemmilta pyydettiin kirjallisesti lupa haastattelun nauhoittamiseen.

Tällaisessa tutkimuksessa, jossa Maijalan kerhon ohjaajat olivat pyytäneet vanhemmilta luvan haastatteluun, oli erityisen tärkeää, ettei yksittäisen haastateltavan henkilöllisyys paljastu. Varsinkin kirjoitettaessa suoria lainauksia haastatteluista oli oltava erityisen tarkka, ettei saman haastateltavan lainauksista voi päätellä, kenestä on kyse.

Tutkimuksen luotettavuudella eli reliabiliteetilla tarkoitetaan sitä, missä määrin mittari mittaa tutkittavaa ominaisuutta, mittarin pysyvyyttä ja luotettavuutta sekä mitaustulosten johdonmukaisuutta ja pysyvyyttä. Reliabiliteetti toteutuu, jos mittari antaa samassa tilanteessa saman tuloksen. Ihmisen ollessa tutkimuskohteena reliabiliteetti toteutuu, jos tutkijasta riippumatta lopputulos on sama. (Mäkinen 2006, 87.) Kvalitatiivista tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa huomio kiinnitetään aineiston kokoon, laatuun ja keräämistapaan (Jokinen 2008, 245).

Tutkimuksen pätevyydellä eli validiteetilla tarkoitetaan tutkimusmenetelmän pätevyyttä. Pätevyys tarkoittaa, mittaako tutkimusmenetelmä tarkoitettua asiaa. Validiteetti tulee esiin esimerkiksi kyselylomaketta laadittaessa. (Mäkinen 2006, 87.) Tutkimusmenetelmän pätevyys varmistettiin Maijalan kerhon ohjaajilta sekä opinnäytetyön ohjaajalta, jotka lukivat teemahaastattelun rungon ennen haastatteluja sekä olivat mukana miettimässä, millainen laadullisen tutkimuksen muoto toimisi parhaiten opinnäytetyössä.

Tärkeä osa tutkimusta on luottamuksellisuus aineiston käytössä. Se tarkoittaa, että tutkija pitää kiinni haastateltaville antamistaan lupauksista aineiston käytön ja käsittelyn suhteen. Lisäksi tutkijaa sitoo aina vaitiolovelvollisuus. Sen mukaan tutkimusaineistoa ei saa luovuttaa ulkopuolisille tutkimuksen aikana tai sen jälkeen eikä tutkittavien yksityisasioiden saa paljastaa. (Mäkinen 2006, 148.)

Lähdekritiikki on yksi osa tutkimuksen eettisyyttä. Lähteen aitouteen, riippumattomuuteen, alkuperäisyyteen ja puolueettomuuteen on kiinnitettävä huomiota. Tutkijan on käytettävä ensisijaisesti ensikäden lähteitä. Myös lähteen tuoreus on hyvä huomioida, sillä mitä kauemmin lähteen julkaisemisesta on, sitä kriittisemmin siihen tulee suhtautua. (Mäkinen 2006, 128–130.) Opinnäytetyössä on pyritty varmistamaan eettisyyden toteutumisen lähteiden osalta käyttämällä mahdollisimman uusia lähteitä sekä lähinnä ensikäden lähteitä.

6.5 Tutkimuksen toteutus

Opinnäytetyön idea syntyi keväällä 2010 Maijalan kerhossa tehdyn harjoittelun aikana. Työntekijät ehdottivat aiheeksi Maijalan kerhon toiminnan kehittämistä vanhempien näkökulmasta. Harjoittelun aikana ongelmana olivat iltapäiväkerhot, joissa kävi vähän lapsia, joten alun perin tarkoitus olikin lähteä selvittämään syitä iltapäivien vähäisiin kävijämääriin vanhempia haastattelemalla. Tämän vuoksi avointen varhaiskasvatuspalveluiden käyttämisen kartoittaminen otettiin mukaan opinnäytetyöhön, jotta saataisiin selville, onko jokin tietty päivä Maijalan kerhossa hiljainen esimerkiksi seurakunnan päiväkerhon vuoksi.

Alustava ideapaperi palautettiin keväällä 2010, ja kesällä 2010 haettiin lupaa Tampereen kaupungin tutkimus- ja arviointipäälliköltä ja tutkimuslupa saatiin kesäkuun lopulla. Syksyllä 2010 sovittiin Maijalan kerhon työntekijöiden kanssa käytännön järjestelyistä, ja mietittiin yhdessä teemahaastattelun kysymyksiä. Ennen haastatteluja ja kysymysten tekemistä oli aikaa tutustua muihin vastaavista aiheista tehtyihin opinnäytetöihin sekä alan kirjallisuuteen.

Opinnäytetyön tavoite hieman muuttui syksyn 2010 aikana, sillä Maijalan kerhon toiminnan vakiintuessa perheet löysivät iltapäivien kerhot aiempaa paremmin. Tavoitteeksi tulikin perheiden osalta tehdä yleinen selvitys vanhempien tyytyväisyydestä nykytoimintaan sekä kehittämisehdotuksista ja samalla kartoittaa avointen varhaiskasvatuspalveluiden käyttöä laajemmin. Työssä oli tarkoituksena saada työntekijöidenkin ääni kuuluville, joten myös heitä haastateltiin. Kaikki haastattelut sovittiin tammikuun 2011 viimeiselle viikolle.

Maijalan kerhon työntekijöiden kanssa sovittiin, että he kysyvät vanhemmilta luvat haastatteluun. Tähän päädyttiin sen takia, että vanhemmat ovat heille tuttuja, joten he osasivat valita vanhempia, jotka olivat kiinnostuneita osallistumaan haastatteluun ja joilla kaikilla oli jo jonkin verran kokemusta Maijalan kerhon toiminnasta. Lisäksi haastateltavien joukossa oli hyvin edustettuina kaikki kerhot.

Teemahaastattelu oli alusta asti selvä vaihtoehto. Pohdittavana kuitenkin oli, pitäisiinkö haastattelut yksilö- vai ryhmähaastatteluina. Työntekijöiden kanssa pohdinnan jälkeen päädyttiin yksilöhaastatteluihin, koska työntekijät uskoivat yksilöhaastatteluiden sopivan vanhemmille paremmin ja tuovan ryhmähaastattelua enemmän tietoa. Yhteensä seitsemää vanhempaa haastateltiin. Kaksi haastattelua peruuntui, joten yhden vanhemman vastaukset saatiin lomakkeella. Näin ollen kerätyksi tuli yhteensä kahdeksan vanhemman näkemykset Maijalan kerhon toiminnasta. Lisäksi Maijalan kerhon kahta työntekijää haastateltiin. Heille ei tehty valmista haastattelurunkoa, vaan haastatteluissa käytettiin osittain vanhemmille tehtyä haastattelurunkoa ja muutoin keskustelussa aiheina olivat työntekijöiden näkemykset ja mielteet. Vanhemmat saivat haastattelun rungon (ks. Liite 1) luettavakseen etukäteen, joten he pystyivät miettimään vastauksia jo kotona. Haastattelut kestivät 20–40 minuuttia. Yhden lapsen äiti ja isä tulivat haastatteluun yhdessä, muuten kaikki haastateltavat olivat äitejä.

Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin samalla viikolla. Tämän jälkeen kirjoitettiin tutkimustulokset-osio, johon kerättiin haastattelurungon mukaisesti vastauksia teemoittain. Tutkimustulokset-osioista koottiin vielä pääkohdat johtopäätökset-osioon.

7 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa esittelen tutkimuksen tulokset. Olen pyrkinyt nostamaan haastatteluaineistoista esiin keskeisimmät asiat, jotka useampi vanhempi toi esille. Joissakin tapauksissa esittelen kaikki vanhempien vastaukset, jos koen ne tulosten kannalta merkityksellisiksi. Olen myös pyrkinyt tuomaan esiin eroavaisuudet vastauksissa, sillä osa kysymyksistä jakoi vanhempien mielipiteet kahdella tai kolmella eri tavalla. Olen jättänyt haastatteluista epäolennaisen tai haastateltavan henkilöllisyyden paljastavan tiedon pois. Mikäli haastateltava on puhunut lapsestaan nimenomaisesti, olen lapsen nimen sijaan kirjoittanut lainauksiin lapsi, tyttö tai poika. Haastateltavan henkilöllisyyden paljastavan tai epäolennaisen tiedon olen korvannut lainauksissa kolmella pisteellä työn lukemisen helpottamiseksi.

Olen numeroinut haastattelut satunnaisessa järjestyksessä, joten ne eivät ole samassa järjestyksessä, kun olen haastattelut tehnyt tunnistettavuussyistä. Lopuksi esittelen erikseen Maijalan kerhon työntekijöiden haastatteluiden tulokset. Haastattelut olen merkinnyt lainauksiin merkinnöillä H1-H10. Maijalan kerhon työntekijöitä kutsun työssäni ohjaajiksi.

7.1 Vanhempien taustatiedot ja kerhon aloittaminen

Haastatteluun osallistuneet vanhemmat olivat syntyneet vuosien 1986 ja 1969 välissä. Haastatteluun osallistui yksi isä ja seitsemän äitiä. Kahdella vanhemmalla tällä hetkellä kerhossa kävi kaksi lasta, muilla yksi lapsi. Kerhossa käyvät lapset olivat iältään 2–5-vuotiaita. Perheet olivat kuulleet kerhosta tutuilta tai toisilta äideiltä, kaupungin työntekijöiltä ja päiväkodista. Osa oli etsinyt itse tietoa Internetistä Tampereen kaupungin sivuilta.

... toisilta äideiltä oon kuullu ja niin varmaankin, että ekaks, kun tää oli siellä Satosanteris tää kerho, niin kuulin siitä ja, koska tää on muuttanu. Joo toisilta, jotka on käyny. (H5)

... kuulin tolta...päiväkodin johtajalta, kun mä menin sieltä kysymään tarhaanhakupapereita. Sit se ehdotti tämmöstä kerhoo ja sitte tota mentiin kahtoon ja siitä lähtien ollaan sitte oltu. (H1)

... no varmaan alun perin katoin tuolta Internetistä, sieltä kautta. (H6)

Haastateltavien lapset kävivät pääsääntöisesti leikkikerhossa, mutta osa lapsista kävi sekä leikki- että metsäkerhossa ja muutama lapsi kävi leikkikerhon lisäksi metsäkerhossa keväällä ja syksyllä, kun liikkuminen luonnossa on helpompaa. Avoimessa kerhossa haastateltavista oli käynyt vain yksi. Puolet haastateltavien vanhempien lapsista oli aloittanut Maijalan kerhossa syksyllä 2010 ja puolet oli käynyt Maijalan kerhon toiminnan alkamisesta saakka syksystä 2009. Osalle nykyisistä kerholaisista ja vanhemmista toiminta oli tuttua jo isompien sisarusten kautta.

... nyt on käyty talviaikaan oikeestaan pelkästään tuossa leikkikerhossa, mutta metsäkerho on tuttu kans joo...mä en oo siinä käynyt (avoimessa kerhossa), kun mä oon pitänyt sillai, että tää on se paikka mihin jäädään... ilman vanhempaa ja näin ja on sitten taas jotain muita paikkoja Hervannassa, missä käydään yhdessä. (H6)

Kerhotoimintaan mukaan sai lähtemään erilainen toiminta, samanikäiset kaverit ja erilaisten taitojen oppiminen, esimerkiksi ryhmässä toimimisen taidot. Odotuksina oli ollut ennen kerhon aloitusta lapsen sosiaalisten taitojen oppiminen, vaihtelun saaminen lapsen päivään sekä lapsen toivottiin saavan kerhosta kavereita, oppivan olemaan hetken ilman vanhempia ja saavan kontaktia myös ohjaajiin. Osa vanhemmista sanoi, ettei odotuksia juurikaan ollut etukäteen. Ne vanhemmat, joilla odotuksia oli ollut, olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä niiden toteutumiseen, mutta yksi äiti mainitsi, odotusten toteutuneen alussa, mutta jossain vaiheessa lapsella ei ollut enää kerhossa omanikäisiä kavereita.

Niin no kavereita ja sitten se sosiaalista kontaktia... ja oman ikästä seuraa. (H4)

... mulla oli vähän sellaset pessimistiset odotukset. Oli kauhean pitkä matka mulla ja sitte...tänne ei ollukaan mitään ennakkoilomottautumista ja lapsia otetaan niin paljon vastaan, kun saa niin sitä mä pelkäsin ihan hirveästi, että minkälainen kaaos täällä on, mutta odotukset on sitten ylittyneet, että on ollu tosi positiivinen kokemus. (H2)

7.2 Avointen varhaiskasvatuspalveluiden käyttäminen

Haastateltavien lapset kävivät kerhossa muutamasta päivästä viikossa viiteen päivään viikossa. Suurin osa kävi kolmena päivänä viikossa Maijalan kerhossa. Muutama vanhempi toi lapsensa aamupäiväkerhoon, mutta haastateltavien joukossa oli enemmän iltapäiväkerhon käyttäjiä. Moni vanhemmista kertoi iltapäivän sopivan paremmin perheen aikatauluihin, varsinkin jos kotona oli vielä kerhossa käyvää lasta nuorempi sisarus.

... sanotaan, että varmaan keskimäärin kolme kertaa viikossa ja se on aina tää iltapäiväkerho. Ja joskus tyttö sanoo, että hän haluaa pitää tänään kotipäivän ja sitten pidetään tai sitten saattaa olla, että jollain viikolla haluaa mennä joka päivä. (H3)

Osa perheistä käytti lisäksi muita avoimia varhaiskasvatuspalveluita. Moni tunsi seurakunnan kerhon ja Ensi- ja turvakotiyhdistyksen Hervantatuvan. Myös muskari ja MLL:n perhekahvila mainittiin. Moni vanhempi, jonka perhe ei muita avoimia varhaiskasvatuspalveluita käyttänyt, sanoi olevansa kuitenkin tietoinen Hervannan palveluista. Tietoa oli saatu lähinnä neuvolasta ja muilta äideiltä. Osa vanhemmista sanoi kuitenkin, ettei heillä ollut tietoa muista palveluista tai, että tietoa oli saanut pelkästään muilta vanhemmilta.

... sellasessa seurakunnan perhekerhossa, niin missä äitit on mukana, niin sellasessa oon myös käynyt ja joskus tuolla Hervantatuvan... (H5)

... en oo ottanu selvää, että tiedän, että on seurakunnan kerho ja tiedän, että on avoimia seurakunnalla, mutta en oo ottanu selvää, että tää on ollu meille riittävä, että en mä oo kokenu mitään tarvetta. (H2)

7.3 Kerhotoiminnan kehittäminen

Kerhotoiminnan kehittämisestä kysyin haastatteluissa erikseen, jotta vanhemmilla olisi mahdollisuus vaikuttaa kerhotoimintaan tulevaisuudessa. Kerhoaikoihin ja kerhoajan pituuteen vanhemmat olivat tyytyväisiä. Aamupäivällä kerhoaika on 9–12 ja iltapäivällä 13–16. Yksi äiti mietti kuitenkin, että tunnin pidempi kerhoaika voisi olla isommille lapsille nykyistä parempi. Tiloja pidettiin muuten erittäin hyvinä,

mutta yksi äiti toi esille portaiden hankaluuden. Kerhotilat sijaitsevat päiväkodin yläkerrassa, jonne pääsee vain portaita pitkin. Lähes jokainen haastateltava mainitsi erikseen ison liikuntasalin, joka oli sekä vanhempien että lasten mieleen. Sijaintiinkin oltiin pääsääntöisesti tyytyväisiä, vaikka muutama äiti sanoi matkan olevan melko pitkä. Jotkut arvelivat matkan pituuden voivan vaikuttaa jonkin verran siihen, kuinka usein lapsi tulisi vietyä kerhoon. Suurin osa haasteltavista vanhemmista asui aivan Maijalan kerhon läheisyydessä.

...tykkää hirveästi, kun täällä on liikuntasali...että se tykkää ihan hirveästi siitä ja itellä ei oo vertailukohtia, mutta mitä oon muutaman äidin kanssa puhunu, niin ne on sanonu, että tää on tosi ihana, täällä on niin paljon tilaa. (H3)

... kyllä se vähän ehkä vaikuttaa, että jos on tosi lähellä niin on...helpompi tuoda ja se kans, että onko auto käytössä...kyllä se varmaan vähän vaikuttaa... kynnys on vähän korkeampi sitten. (H5)

Pääsääntöisesti nykyiseen toimintaan oltiin tyytyväisiä. Moni vanhempi mainitsi olevansa erityisen tyytyväinen ohjaajiin ja joustavuuteen kerhoajoissa. Muutama vanhempi kertoi, että varsinkin, jos kerhossa käyvän lapsen lisäksi, kotona on vielä pikkusisko tai -veli, on vaikea noudattaa kerhoajoja tarkasti, jolloin joustavuus kerhoajoissa auttaa kiireisimpinä päivinä.

Mun mielestä ne (ohjaajat) on hirveen...miten mä nyt sanosin, jotenki niinku sopivia lasten kanssa. (H3)

...se on hyvä, että alussa... kun munkin on hankala tuoda justiin niinku tasan yheks, niin sitten on kiva, ettei oo niin hirveän kiire ja sitten se on kiva, että siinä alussa ei oo semmosta niinku jotain tiettyä ohjattua juttua, että tavallaan niinkun on luontevaa lasten tulla sinne ja että saa mennä leikkimään sinne, että se ei tunnu niin viralliselta se alottaminen, että se ainakin on musta kiva juttu. (H5)

Kehittämisen kohtiakin löytyi. Muutama vanhempi toivoi lämmintä ateriaa kerhoon omien eväitten sijaan. Eräs äiti kaipasi enemmän tietoa lapsensa kerhopäivistä ja tulevista tapahtumista. Hän pohti, ettei pieni lapsi osaa vielä itse kertoa päivän kulusta juuri mitään, joten vanhemmat eivät välttämättä saa tietoa lapsensa kerhopäivästä. Yksi äiti toivoi lapsille opetettavan enemmän kädentaitoihin liittyviä

tekniikoita kerhossa, koska kerhosta löytyy kotia enemmän tarvikkeita ja välineitä. Myös kerhon mainostaminen paremmin tuli esille kehitettävissä asioissa.

...ehkä jotakin niinku tekniikoita siis jotakin esimerkiksi, jos miettis jotakin mitä vois olla enemmän, niin esimerkiksi sormimaalausta ja pistelyä siis jotakin tekniikoita käydä enempi läpi, että ne on semmosia, mitä kotona ei sitte ei kaikkia mahdollisia välineitä sitten ole... (H2)

...se ehkä tulee mieleen, että ite ei välttämättä tiedä kauhean tarkkaan, että mitä täällä niinkö tehdään, että totta kai sitä voi aina niinku kysellä hirveästi ja olla sillai aktiivinen ja näin, mutta kun siinä alussa saa tavallaan infoa, että ota mukaan tämä ja tämä, että voisko olla jotenki niinku enemmän, että millanen se kerhokerta on tai mitä tänään tehdään tai jotain sellasta. (H5)

Sellanen kehittämiseen liittyvä tulee mieleen, että mainostaminen, että... monet, kun tuntuu tietävän tästä, mutta sitte niinku musta tuntuu, että enimmäkseen se menee, että kuuluu... toisilta ehkä jostain neuvolasta, mutta että sitten vaikka jossain uimahallissa on joku vanha mainos tai sillain... että vois näkyvämmiin sillain...Mulla ainakin se vähän lisäs sitä kynnystä, että on vaan vähän kuullu, että joku on josain, että silleen ei niinku no tietysti netistä voi lukea, mutta jotenki...Ois tietysti hyvä, että sellaset, jotka vois kaivata niin tietäis, kun ei kaikilla just niinku vaikka Tampereelle muuttaneilla oo niin paljon kontakteja toisiin äiteihin. (H5)

Vanhemmat olivat pääosin tyytyväisiä nykyisen toiminnan monipuolisuuteen niin Maijalan kerhossa kuin koko Hervannassakin. Osa vanhemmista kertoi, etteivät he olleet tietoisia kovin hyvin muista avoimista varhaiskasvatustalviteista, mutta he kokivat Maijalan kerhon riittäväksi. Eräs äiti ehdotti, että voisi olla esimerkiksi liikuntapainotteisia kerhoja tai erilaisia harrastusmahdollisuuksia päivällä pienillekin lapsille. Muutama vanhempi sanoi, lasten olevan vielä niin pieniä, että toiminta nykyisessä muodossa on juuri sopivaa.

...no joku semmonen tulee mieleen, että vois olla... jotain harrastuksia ois kiva, että ois päivällä, mutta se on vähän eri kun kerho, mutta en tiä voisko olla jotain niinku johonki... painottunutta toimintaa niinku liikuntaa...mutta erityisesti en mitään kaipaa, että täällä... tosi hyvin on niinku esimerkiksi tällanen kaupungin kerhokin, niin ei tällasta nyt kumminkaa oo ihan joka paikassa, ja se on... usein, että joka päivä...(H5)

...tosi huonosti oon perillä noista, niin en mä oikeastaan, en mää pysy sanoon mitään...ei kun mulla ei oo hirveästi silleen mitään odotuksia tiiäkö, kun tyttö on niin pieni vielä, että en mä kyllä osaa sanoa. Kyllä mä niistä jonkin verran tiiän, kun neuvolasta saa, mulla on kyllä niitä tuota jääkaapin ovesa on niitä kaikkia tuota perhekahvila ja ja sitten joku ensikoti...niin joo niitä on tosi paljon niinku järjestetään, mutta mä en oo jotenki sellanen, se ei oo... mun juttu. (H3)

Vain yksi haastateltavista oli käynyt yhdessä lapsensa kanssa avoimessa kerhossa Maijalan kerhossa, mutta moni vanhemmista oli kiinnostunut avoimesta toiminnasta, mikäli ajankohta olisi toinen. Avoin kerho toimii keskiviikkoamupäivisin leikkikerhon kanssa yhdessä, ja moni vanhemmista oli sitä mieltä, että aamu on hankala ajankohta, mutta jos avointa toimintaa koko perheelle olisi esimerkiksi iltapäivisin tai iltaisin, moni olisi kiinnostunut osallistumaan.

En oo ollu koskaan, että jotenki ei oo ollu, että ehkä omat sosiaaliset kuviot on jo löytyny tavallaan, että ei oo ollu sillai niinku tarvetta ja ehkä vielä, jos on ihan pieni vauva, että on vielä jotenki tän isomman lisäksi vielä enemmän jotenki kiinni siellä kotona niin ei oo sillai... tarvetta sellasella, ainakin itellä oli sillai. Että ihan kiva, että sitä on, mutta en oo itte kaivannu. (H5)

Kyllä se on ainakin ihan kiva, täytyis tulla joskus...niin ollaan sovittu, että täytyy tulla joskus...mun mielestä se on ihan kiva, että se on kerran viikossa. Oishan se niin tietysti, jos jotku vanhemmat halua käydä useemmin, niin mut onhan toi ihan riittävästi toi kerta viikossa. (H1)

Moni haastatelluista oli lisäksi kiinnostunut osallistumaan yhdessä lasten kanssa yhteisiin tapahtumiin, esimerkiksi retkille. Myös vanhempainilloista keskusteltiin joidenkin haastateltavien kanssa, mutta suurin osa oli sitä mieltä, että mukavinta olisi yhdessä tekeminen lasten ja muiden perheiden kanssa. Samalla olisi myös mahdollisuus tutustua muihin vanhempiin.

Vois olla jotain... juttua niinku, missä ois vanhemmat mukana...jotain... semmosta yhteistä tekemistä...että se on aina jotenki jäykempää, jos istutaan ja katotaan jotain lapsia, että tavallaan... tehtäis yhdessä jotain...että en mä tiiä, voisko joskus kerran vuodessa olla joku sellanen yhteinen juttu sellasella ehkä sais sellasta yhteishenkeä tai yhteenkuuluvuutta. (H5)

Ennalta sovitut kerhopäivät ja kerhopäivien määrän rajaaminen eivät saaneen kannatusta. Muutama vanhempi sanoi toki hyväksyvänsä ja ymmärtävänsä asian,

mutta kaikki pitivät nykyistä tapaa toimivana ja perheille hyvin sopivana joustavuuden vuoksi. Muutama vanhempi sanoi, että ennalta sovitut kerhopäivät vaatisivat perheiltä toisenlaista aikataulutusta ja nykyistä enemmän järjestelyjä, mutta kerhossa käyntiä jatkettaisiin silti. Yksi äiti nosti esiin ennalta sovituista kerhopäivistä hyvänä puolena sen, että lapsiryhmä pysyisi silloin samana. Eräs äiti ehdotti, että kuukaudessa olisi tietty määrä kerhopäiviä, jotka saisi käyttää kuukauden aikana milloin vaan.

No mä ymmärrän sen hyvin ja... hyväksyn sen hyvin, mutta tässä kerhossa on todella ihanaa se vapaus valita, että tää kyllä mä koen, että tää on etuus ja semmonen ylellisyys ja luksus, että voi valita, mutta ymmärrän kyllä hyvin, että siellä niinku maksajien ja päättäjien mielestä ei välttämättä toimi... kun on ollu jonku verran... mä oon tuota miettiny vähän, että kauanko siinä pystyy jatkaa niin. (H2)

Onhan tää silleen parempi, että tää on niin hirveen joustava ja ehkä tota siinä sitten vähän tuloo semmonen, että se lapsiryhmä ei oo niin silleen tiivis, koska tota tänne voi tulla koska tahansa, että aina... vaihtuu tavallaan...että ei se nyt mulla silleen katastrofi olis sekään, sitten sitä vaan järjestäis ne asiat sillä tavalla, kun ne on ne kerhopäivät. (H5)

7.4 Kerhotoiminnan antia

Vanhemmille kerho antoi ennen kaikkea omaa aikaa. Muutama vanhempi kertoi saaneensa myös kerhon ansiosta kontakteja muihin vanhempiin, aikaa hoitaa asioita ja mahdollisuuden viettää aikaa muiden lasten kanssa, esimerkiksi vauvan tai esikouluikäisen kanssa. Eräs äiti mainitsi, että on hienoa nähdä oman lapsensa kehittyvän ja oppivan uusia taitoja kerhosta. Muutama vanhempi kertoi saaneensa kerhosta paljon iloa nähdessään lapsensa viihtyvän ja oppivan uusia asioita. Eräs äiti puhui myös kasvatusvastuun jakamisesta kerhonohjaajien kanssa ja toinen äiti mahdollisuudesta vaihtaa ajatuksia lasten kasvatuksesta ja kehityksestä.

...oppii täällä... tuleen muitten ihmisten kanssa toimeen, ettei se oo yksistään... mun vastuulla, tiiäkkö se, että nää on ammattitaitoisia ihmisiä... (H3)

...se antaa... vapaa-aikaa, että sen mahdollisuuden, että itte saa omaa aikaa ja voi tehdä mitä haluaa...jonkin verran sosiaalisia kontakteja, niinku muutamaan äitiin oon vähän tutustunu...(H5)

Vanhemmat sanoivat lastensa puolestaan saaneen kerhosta ryhmässä toimimisen taitoja, kädentaitoja, leikkitaitoja, sosiaalisia kontakteja samanikäisiin lapsiin ja muuta toimintaa muun muassa musiikkia ja liikuntaa. Muutama äiti kertoi kerhon olevan lapselleen ikioma juttu, jossa on omat kaverit ja jossa saa tuntea olonsa isoksi kerholaiseksi.

No siis ainakin sosiaalista tällasta kontakia ja se on oppinu vähän... muittenki lasten kanssa olemaan ja, jos vertaa vähän niinku tohon alku tai siis kerhon alkuun, niin se ei osannu olla toisten lasten kanssa samalla tavalla eikä leikkiä, ja onhan se sellasta oppinu, ja kaikkee justiin näitä lauluja ja kädentaitoja ja tämmösiä. (H4)

No se antaa kavereita, sosiaalisia taitoja kehittää, sitte... mahdollisuuden kaikkeen monipuoliseen leikkiin just sitä roolileikkiä ja semmosta enempi, jota leikitään joo kavereiden kanssa ja monipuolisempaa kaikkee paljon piirtävät ja pelaavat...kaikkia muita elämyksiä...ja yhdessä tekemistä. Kyllä se paljon antaa molemmille, lapsille ja vanhemmille sitä kautta. (H2)

Jokainen vanhempi oli sitä mieltä, että tällä hetkellä avoin varhaiskasvatus on ainakin jollakin tavalla vaihtoehto päivähoidolle. Eräs äiti mainitsi avoimen varhaiskasvatuksen voivan olla esimerkiksi vuorotyöläiselle täysin riittävä varhaiskasvatuksen muoto ja useampi vanhempi kertoi avoimen varhaiskasvatuksen olevan vaihtoehto päiväkodin sopimuspäiville.

No siis on joo tällä hetkellä, että se riittää... ei tarvi miettiä, että menis jonnekin päiväkotiin, kun pääsee kerhoon kavereitten kanssa...olisi varmaan jotain osapäiviä tai puolipäiviä tai jotain tällasta. (H2)

...jos ois ennen tätä kerhoo multa kysytty tota, niin mä oisin vastannu, että ei, että lapsi ois... kotona, mutta nyt kun mä oon nähny, kuinka hyvää... ja omanikästen lasten seura tekee lapselle ja ammattilaisten kanssa on... päivittäin, niin kyllä varmaan laittaisin. Tai sitte seurakunnan joku toiminta, niin että kyllä mä jotain tällasta ottasin. (H3)

7.5 Avoimen varhaiskasvatuksen tavoitteiden toteutuminen

Yhtenä avoimen varhaiskasvatuksen tavoitteena on tarjota sosiaalisia kontakteja lapsille ja vanhemmille. Kaikki vanhemmat olivat yksimielisiä siitä, että Maijalan kerhossa lapset saivat runsaasti sosiaalisia kontakteja. Sen sijaan sosiaalisten kontaktien tarjoaminen vanhemmille jakoi hieman mielipiteitä. Osa vanhemmista sanoi tutustuneensa kerhon kautta toisiin vanhempiin, mutta osa sanoi lapsen tuonti- ja hakutilanteiden olevan niin kiireisiä, ettei toisten vanhempien kanssa ehdi juuri vaihtaa ajatuksia tai tutustua. Moni haastateltava olikin sitä mieltä, että toisiin vanhempiin tutustuminen oli hyvin paljon itsestä kiinni.

...lapsi on saanu paljon kavereita ja sitte mä itte oon tutustunu ja nyt oon puhunut tuon yhen äitin kanssa ollaan niinku enemmän tekemisissä, että mun ois... kannattanukkin mennä johonkin perhekahvilaan, kun se on ihan... tosi mukavaa, että on joku... samassa tilanteessa semmosen kanssa, kun on ollu... mä oon tutustunu äiteihin, että se on ollu... positiivinen yllätys ja se, että tota noin ni mun mielestä on ollu kaiken kaikkiaan tosiaankin ylittäny meidän odotukset ja tota sitten mä aattelin, kuinka käy sitten, kun tarhaan menee, mutta pitää vaan toivoa, että kokemus on... yhtä hyvä. (H3)

...jos silleen aattelee, että noita sosiaalisia kontakteja vanhemmille ja yleensä niinku justiin semmosten kanssa mitä muutenki näkee ja on yhteyksissä, niin jos ei muuten näkis, kun tossa tuodessa ja hakiessa ni en tiiä, kuinka siinä sitte sais solmittua mitään niin sanottuja kontakteja, mut et kuitenki ihan, että varsinki totta kai lapsille, että tota ni et kyllähän... tässä on tarjolla just ni kun on eri ikäisiä lapsia niin kivasti tarjolla niitä kontakteja muihin lapsiin, että toteutuu kyl. (H6)

Vanhempien tukeminen lasten kasvatuksessa on yksi avoimen varhaiskasvatuksen tehtävä. Tämän tavoitteen toteutumisesta vanhemmat olivat eri mieltä. Muutama vanhempi oli saanut tukea ja apua ohjaajilta lastensa kasvatukseen ja vanhempana jaksamiseen. Muutama vanhempi puolestaan uskoi saavansa tukea ohjaajilta tarvittaessa, mutta heille ei ollut toistaiseksi tullut vastaan tilannetta, jossa ohjaajien tukea oltaisiin kaivattu. Loput vanhemmista olivat sitä mieltä, että tuen saaminen olisi itsestä kiinni. He uskoivat tarvittaessa saavansa ohjaajilta tukea, mutta eivät ilman omaa aktiivisuutta.

...jos olis joku semmone... ei oo varmaan nyt tullu itelle semmosta henk.koht. mut aattelis just, jos olis tosiaan joku ongelma, mikä taval-

laan kotona, mikä kotona ei sujuis ja sitte haluais täällä jutella, ni mä luulen, että se onnistuis kyllä ja sais sitä tukea ja sitte mun mielestä tässä oli mahdollisuus siihen kiertävään erityislastentarhanopettajaan... ottaa yhteyttä... tätäkin kautta, että se ei oo pelkästään sitte se päiväkodin osa-alue, niin senkin puoleen sitten, että varmaan tulis sitten otettua yhteyttä, jos tulis jotain. (H6)

No ei mun mielestä, että kyllä se... ainakaan sillä lailla, ettei meillä oo mitään keskustelua siitä lapsen kasvatuksesta, että voi ne... sitä lasta tukea sillä lailla, mutta sitä miten mä jaksan ja näin, että eipä tota...Jos haluais enemmän tähän panostaa, niin sitten täytyis olla jotain... keskustelua, kun tullaan, vaikka uus laps ja näin ja jossain vähän niinku päiväkodissa...että jotain niinku, millanen se lapsi on ja...että mun mielestä vanhemmat jää, koska tässä vaan tuodaan ja viedään...että... jää aika etäiseksi... ehkä jossain tilanteessa ois voinu-kin olla, että ois voinu kaivata silleen, että ja varmasti on muitakin selasia, jotka vois kaivata jotenki... että en mä tiä sitten... miten se vois olla sitten, että se ois luontevaa... (H5)

No mä olen saanut, mutta mä olen kysynyt, että... jos niinku avoin päiväkotiki tai että sillai, että vanhemmat tulee siellä varmaan enempi saatetaan puhua, ei ehkä kerhossa niin, mutta kyllä jos kysyy ja uskaltaa puhua niin kyllä saa... (H2)

Kolmantena tavoitteena avoimessa varhaiskasvatuksessa on monipuolisen toiminnan tarjoaminen lapsille. Tämän tavoitteen toteutumiseen kaikki haastatellut vanhemmat olivat tyytyväisiä. Moni haastatelluista vanhemmista kertoi lapsen tyytyväisyyden välittyvän vanhemmille ja näkyvän kotona, kun lapsi laulaa kerhossa oppimiaan lauluja tai tuo erilaisia askarteluja kotiin.

Kyllä se toteutuu että on täällä tosi monipuolista, että kuuntelee musaa ja lukevat ja laulavat ja sitten on ollu niitä rooliasuja ja jumppasalissa saa juosta ja piirtää...ja töitä tulee paljon kotiin ja sen on justiin on kankaalla ja on... leikattu...ja... sitten, mikä täällä kerhossa... on se, että lapset saa tehdä itse, että ne on lapsen näköisiä ne työt...että lapsen annetaan täällä tehdä ite. (H2)

7.6 Maijalan kerhon ohjaajien ajatuksia

Seuraavaksi esittelen keskeisimmät asiat Maijalan kerhon kahden ohjaajan haastatteluista. Ohjaajat pohtivat muun muassa avoimen varhaiskasvatuksen tulevaisuutta ja kehittämisen kohtia sekä kerhotoiminnan arvoja ja tavoitteita.

Maijalan kerhon toiminnan tavoitteiksi ohjaajat sanoivat samoja asioita kuin avoimen varhaiskasvatuksen tavoitteissa yleisestikin: sosiaalisten kontaktien saamisen ja perheitten tukemisen antamalla vanhemmille hetken omaa aikaa. Toinen ohjaaja sanoi lasten oppivan nimenomaan toisilta lapsilta, joten tämän vuoksi lasten keskinäisellä leikillä on iso merkitys.

...ne tavoitteet on siinä, että lapset oppivat vähän olemaan ilman niitä vanhempia pienen hetken kerrallaan, että kolme tuntia on aika hyvä aika siihen, ja sitten he oppii olemaan vähän aikaa pienessä ryhmässä, välillä vähän isommassakin, eli siinä tulee sellasia erilaisia kontakteja samanikäisiin lapsiin, kun mitä sitten kotijoukkojen kanssa tulee eli se lapsen sosiaalisen kehityksen tukeminen on yksi tavoite tässä leikkitoiminnassa, leikkikerhossa. (H9)

No sitten, jos vanhempien kannalta ajattelee asiaa, niin... se perheitten tukeminen sillä tavalla, että tää on... yks vaihtoehto perheille, että he voivat tuoda tänne lapsen vähäksi aikaa niin, että he ehtivät itse vähän hoitaa omia asioitaan taikka saavat pientä hengähdystaukoa tai sitten sikäli, että... jos he ajattelee, että lapsi tarvii siihen sosiaaliseen kehitykseen tukea, että... tulis niitä leikkikavereita ja erilaisia leikkejä ja ja just sitte sitä vanhemmista vähän irtautumistakin jo niin semmosta tukee sitten vanhemmille. (H9)

Vanhempien kanssa tehtävää työtä ohjaajat pitivät hyvin isona osana koko kerhotoimintaa. Kummankin mielestä vanhempien kanssa toimiminen oli antoisaa ja erityisen tärkeää, koska usein Maijalan kerho oli ensimmäinen paikka, jonne lapsi jäi ilman vanhempiaan.

No mä koen itse sen, että se on suuri osa vanhemmat... juttelee meille paljon, osa aika semmosista herkistäkin asioista ihan vaikeistakin asioista he tulee aika herkästi meille juttelemaan ja kysymään meidän mielipidettä ja neuvoa ja sitten myöskin sikäli, että monille perheille tää kerho on ensimmäinen paikka, missä lapset on ilman vanhempia ja ryhmässä lapsi saattaakin yllättäen käyttäytyä ihan eri tavalla kuin siellä kotioloissa ja sitten, kun me täällä seurataan lasta, niin voidaan... havaita... että siinä toisten lasten kanssa olemisessa saattaa olla jotain ongelmaa ja voidaan sitten täältä päin kertoa vanhemmille siitä, mitä me ollaan huomattu ja, ootteko ehkä huomanneet kotona ja keskustella niistä ja miettiä, tarvitseeko lapsi kenties jotain tukea siihen... (H9)

...mä pidän puolikkaana, puolet on lapset ja puolet on vanhemmat, koska vanhempi sitten päättää sen, missä... lapsi käy, että justiin semmonen... kannustava ja... hyväntuulinen palvelualtis joustavuus

niin, että vanhemmat tuntee niin, että heillä on mahdollisuus antaa palautetta ja kuunnellaan ja sitte tää, kun mun mielestä tää matala kynnyys...mä en haluu lähestyä vanhempia just nimenomaan työntekijänä, vaan niinku semmosena ihmisenä, että hän voi sen aarteensa mulle jättää ja tota vähän semmosena arkipäiväisenä kumminki, että vähän niinku samalta viivalta ja sitte, se että he ymmärtää sen, että että mä oon ollu kans samassa asemassa, että mäkin oon vieny sitä lastani hoitoon, että mä tiän miltä se tuntuu. (H10)

Ohjaajien mukaan useimmiten heillä oli tarpeeksi aikaa puhua vanhempien kanssa lasten tuonti- ja hakutilanteiden yhteydessä, mutta joskus tilanteet olivat kiireisiä. Tavoitteena kuitenkin oli jutella kaikkien halukkaiden kanssa ja kertoa kerhopäivästä. Ohjaajat olivat valmiita järjestämään vanhemmille ja koko perheille yhteistä ohjelmaa vanhempien kiinnostuksen mukaan. He olivat kuitenkin sitä mieltä, että avoin toiminta nykyisellään oli riittävää.

On meillä on sillai, että me ei lähetä tästä, jos joku haluaa jutella, että me ei olla tiukkoja ajankäytön kanssa... (H10)

Toimintaa ohjaajat suunnittelivat kuukausittain yhdessä. Toimintaa ei voi suunnitella kuitenkaan kovin tarkasti, koska lapsiryhmät ovat erilaisia joka kerta. Ohjaajat keskittyivätkin enemmän toiminnan suuntalinjojen ja raamien suunnitteluun. Toinen ohjaaja sanoi tärkeää olevan toiminnan monipuolisuus ja lasten kiinnostus.

...juuri tuo suunnittelu on siinä mielessä niinku tää mun mielestä riittää, että me ollaan suunniteltu nää raamit, että katotaan vähän, ketä meille tulee ja lähetään siitä sitten, että pitää olla vahva ammattitaito, että tietää ne lapsen kehitysvaiheet... (H10)

Toinen ohjaaja lähtisi kehittämään Maijalan kerhossa pienryhmätoimintaa eteenpäin ja samalla pienryhmätoimintaa nykyistä tavoitteellisempaan suuntaan. Lisäksi kummatkin ohjaajat mainitsivat työntekijän aseman kerhotoiminnassa olevan heikko. Jos toinen ohjaaja sairastuu, ei apua välttämättä ole saatavilla ja siitä huolimatta lapsia voi olla kerhossa paljon. Toinen ohjaaja mainitsi kerhokauden pidentämisen olevan tärkeää, jotta avoin varhaiskasvatus voisi todellisuudessa olla vaihtoehto päiväkodille.

Se tässä onkin tärkeintä sitten, että kun mietitään kehittämistä niin mietitään oikeesti, että no ketä tässä ollaan palvelemassa, että minkä takia on leikkikerho ja minkä takia on avoin varhaiskasvatus... (H9)

Perheet tarvii mahdollisuuksia ja enemmän myös vastuuta perheelle, että jos sitä tarvetta ei oo, niin mietittäis, mitä kaikkia muita palveluita on. Mun mielestä me ollaan aika ideaali, että meillä on 10 kerhoo, joihin voi osallistua ja joustavasti ja näin ja tää on nyt... huippuunsa viety... (H10)

Ohjaajat pitivät nykyistä käytäntöä, jossa kerhopäivien määrää ei ole mitenkään rajattu eikä päiviä etukäteen sovittu perheitä hyvin palvelevana vaihtoehtona. Molemmat kuitenkin löysivät hyviä puolia etukäteen sovituista kerhopäivistä. Kumpikin ohjaaja oli silti sitä mieltä, että perheet tarvitsevat myös sellaista kerhotoimintaa, johon lapsen saa tuoda joustavasti perheen tarpeen mukaan.

...mä olen sitä mieltä, kun olen vanhempia kuunnellu, sitten tän tyypisessä kerhossa, mikä meillä on niin vanhemmat on hirveesti tykänny siitä, että meillä ei oo mitään rajoituksia ja että ei oo ennalta määriteltä sitä kerhon kokoo ja niitä päiviä, vaan vanhemmat saa käyttää tätä kerhoa sen mukaan, mitä heidän oma tarve on ja, miten lapset tykkää tänne tulla, niin tää on... mun mielestä hyvä, että tää on sellanen matkan kynnyksen paikka, mihin on helppo tulla...mää... ajattelen, että tässä kaupungissa tarvitaan tällanenki paikka, mihkä saa aina tulla, että sitten toisaalta on hyvä, että on ne ennalta sovitut, määritellyt paikat, mutta sitten toisaalta on hyvä, että on tällanen avoin kerho. (H9)

...kun on kuitenkin kysymys alle kouluikäisistä niin aika paljon lapset sairastelee ja, jos siellä tulee niitä pitkiä poissaoloja, niin se on sitten tosi harmillista, että vanhempia siitä kuitenkin laskutetaan ja sitte se, että kun meiän tarkoitus on toimia sellasena, että jos se vauva on kotona ja, jos äidillä on menoa vauvan kanssa neuvolaan tai jotain, niin mun mielestä sen olis tarkoitus justiin siinä palvella, ettei tarvis sitten kodinhoitajaa tai mitään muuta lastenhoitoapua tarvittais, vaan me oltais paikka, ja sitten perhe joutuu niitä kuvioitaan sen muokkaan ja mun mielestä sitten päiväkotia ja koulu on sellasia, missä aikataulutaan, että me voitais olla vielä tällanen, mitä perheet käyttää sen takia, että ne haluaa käyttää ja tulla sillon, kun kerhotuttaa... Taka-ajatuksena... on sitten varmaan tavallaan... ne ryhmät niitä ennalta muokata... (H10)

Ehkäisevän lastensuojelun ohjaajat näkivät toteutuvan työssään konkreettisesti antamalla esimerkiksi uupuneelle ja väsyneelle äidille pienen lepo hetken päivään. Myös keskustelun avulla oli annettua lohtua ja voimavaroja jaksaa arjessa. Ohjaajat sanoivat kertoneensa vanhemmille omista kokemuksistaan omien lasten kanssa ja antaneensa tukea sekä vanhempina että kasvatuksen ammattilaisina. Lisäksi

ohjaajat kertoivat ohjanneensa perheitä hakemaan apua esimerkiksi neuvolasta tai muilta ammattilaisilta.

...yks äiti sitten sanokin jälkeenpäin, että muistakaa hei aina sanoa vanhemmille, että pyytäkää, että he tulee tänne seuraamaan sitä lasta ja niin me ollaan tehtykin, että se tilanne... avaa vanhempien silmät, että niin kävi tälle yhdelle äitille, että hän sanoi, että hyvänen aika ei hän oo tiennykään... (H9)

...äiti voi tuoda lapsen tänne, hän voi rauhassa siis mennä kaupunkiin, lenkille... olla hetken aikaa... esimerkiks vauvan kanssa ja näin, että se on sitä tukemista, että me helpotetaan siinä arkipäivässä just lastenhoidolla, mut kyllä sitten varmaan saatetaan olla joillekin ainoa kontakti esimerkiks päivän aikana, sellanen aikuiskontakti, onhan se sellasta keskustelua ja hyväksymistä ja arvostusta, että hän kokee... äitinä olevansa hyvä. (H10)

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli kartoittaa vanhempia haastatteleamalla avointen varhaiskasvatuspalveluiden käyttöä, selvittää vanhempien ajatuksia Maijalan kerhon toiminnasta sekä avoimen varhaiskasvatuksen tavoitteiden toteutumista. Maijalan kerhon ohjaajia haastatteleamalla tarkoitukseni oli saada heidän äänensä kuuluville ja mahdollisesti löytää yhtymäkohtia tai eroavaisuuksia vanhempien haastatteluihin.

Muut avoimen varhaiskasvatuksen palvelut. Avoimen varhaiskasvatuksen palveluita järjestävät kunnat, seurakunnat ja järjestöt (Alila & Portell 28.3.2008, 12). Hervannan alueella kaikki toimijat ovat hyvin edustettuina, mikä tuli ilmi vanhempien haastatteluista. Muutama haastateltavien vanhempien perheistä käytti muita Hervannan avoimia varhaiskasvatuspalveluita. Haastatteluissa esille tulivat Mannerheimin Lastensuojeluliiton toiminta, Ensi- ja turvakotiyhdistyksen Hervantatupa, seurakunnan eri kerhot sekä muskari. Seurakunnan kerho oli selvästi tunnetuin. Suurin osa vanhemmista oli tietoisia muista palveluista, mutta osa sanoi, ettei heillä ollut käsitystä muista Hervannan palveluista.

Vanhemmat olivat tyytyväisiä ammattitaitoisiin ohjaajiin ja joustavuuteen. Moni haastateltavista kertoi olevansa erityisen tyytyväinen Maijalan kerhon ohjaajiin. Lapset pitivät ohjaajista, joten sitä kautta vanhemmillekin välittyi heistä positiivinen kuva, ja osa vanhemmista oli saanut itsekin ohjaajilta apua ja tukea. Ohjaajien sanottiin muun muassa olevan sopivia lasten kanssa toimimiseen, ja lapset halusivat mielellään tulla kerhoon ja puhuivat ohjaajista kotonakin. Toinen haastatteluissa esiin noussut asia oli joustavuus. Joustavuudella tarkoitettiin sekä ohjaajien joustavuutta esimerkiksi kerhoajoissa ja yleistä toiminnan joustavuutta, kun lapsen sai tuoda kerhoon milloin ja kuinka usein vain perheelle sopi. Myös ohjaajien haastatteluista esiin nousi joustavuus toiminnassa. Ohjaajat pitivät nykyistä toimintatapaa perheitä hyvin palvelevana ja omassa toiminnassaan he pyrkivät siihen, että vanhempien kanssa puhumiseen on aina aikaa. Avointen varhaiskasvatuspalveluiden etuja ovatkin juuri toiminnan joustavuus ja monimuotoisuus (Varhaiskasvatus vuoteen 2020 2007, 39). Valtakunnan tasolla kehittämisen kohteena

on juuri palveluiden joustavuus, joka vanhempien mukaan toteutui jo Maijalan kerhossa kiitettävästi.

Vanhemmat olivat kiinnostuneita osallistumaan yhteiseen toimintaan. Tampereella yhtenä avoimen varhaiskasvatuksen tavoitteena on tarjota vanhemmille muiden vanhempien vertaistukea sekä kontakteja (Sulonen-Ahonen 17.12.2009). Keskustelin usean haastateltavan kanssa yhteisen toiminnan järjestämisestä avoimen kerhon lisäksi. Moni vanhempi kun oli kiinnostunut avoimesta kerhosta, mutta ajankohta ei ollut perheelle sopiva, joten kysyin heiltä kiinnostuksesta esimerkiksi retkiin tai vanhempainiltoihin. Vanhempainillat eivät juuri kannatusta saaneet, mutta yhteisistä retkistä vanhemmat olivat kiinnostuneita. Retkien ja muun vapaamuotoisen yhteisen toiminnan uskottiin tuovan perheille yhteenkuuluvuuden tunnetta ja auttavan toisiin vanhempiin tutustumisessa.

Muutamia kehittämisen kohtiakin löytyi. Muutama haastateltava toivoi, että lapsilla olisi kerhossa mahdollisuus lämpimään ruokaan. Aikaisemmin metsäkerhoon kuului lämmin ateria, ja metsäkerhon hinta oli sen vuoksi hieman kalliimpi. Nykyisin lapset tuovat kotoa eväät mukanaan kaikkiin kerhoihin. Kerhon mainostaminenkin nostettiin esiin. Vaikka Tampereen kaupungin sivuilta internetistä löytyykin tiedot kerhosta ja esite, eivät kaikki vanhemmat välttämättä osaa etsiä tietoa internetistä. Kun tietoa ei ole saatavilla, kynnys tulla kerhoon on suurempi. Samaan asiaan liittyy edellä käsittelemäni asia avointen varhaiskasvatuspalveluiden käytämisestä ja tietoisuus koko tarjonnasta. Muutama haastateltava vanhempi sanoi olevansa nykytilanteeseen tyytyväinen, vaikka he eivät olleetkaan tietoisia muista palveluista samalla alueella. Avointen varhaiskasvatuspalveluihin liittyvinä kehittämisen tavoitteena nähdäänkin toiminnasta tiedottaminen, ja neuvolan kanssa tehtävää yhteistyötä on tehostettu (Varhaiskasvatus vuoteen 2020 2007, 39).

Monipuolisempaa käden taitojen tekniikoitten opettelua toivottiin, esimerkiksi sormivärimaalausta ja pistelyä, vaikka kaiken kaikkiaan haastateltavat vanhemmat olivat sitä mieltä, että Maijalan kerho tarjoaa hyvin monipuolista toimintaa lapsille. Ohjaajat pyrkivät kertomaan joka kerhokerran jälkeen päivän kulusta, mutta kehitettäviä asioita kysyttäessä esiin nousi toiminnasta tiedottaminen etukäteen ja myös päivän kulusta tiedottaminen tarkemmin.

Avoin varhaiskasvatus on vaihtoehto päiväkodille. Jokainen vanhempi oli sitä mieltä, että avoin varhaiskasvatus on vaihtoehto päiväkodille. Avoin varhaiskasvatus tällaisenaan ei tokikaan korvaa kokopäivähoitoa, mutta vanhemmat sanoivat lapsensa olevan luultavasti päiväkodissa sopimuspäiviä tai osapäiviä, ellei kerhoja tai muuta avointa varhaiskasvatusta olisi. Tampereen kaupungin tavoitteena on ollut avoimen varhaiskasvatuksen saaminen todelliseksi vaihtoehdoksi päivähoidolle (Sulonen-Ahonen 2009, 2) ja ainakin haastateltavien vanhempien mukaan kaupungin tavoite on toteutunut Maijalan kerhossa.

Kerho tarjoaa varhaista tukea lapsille ja vanhemmille omaa aikaa. Ehkäisevän lastensuojelun mukaan ongelmiin tai heränneeseen huoleen puututaan varhaisessa vaiheessa, jotta tuki voitaisiin antaa esimerkiksi päivähoidon tai muiden peruspalveluiden kautta (Ehkäisevä lastensuojelu, 11.8.2009). Ohjaajien mukaan kerho on tärkeä varhaisen tuen tarjoaja. Kerhossa lasta on mahdollista havainnoida ja vanhemmillakin on mahdollisuus nähdä oma lapsensa aivan eri tavalla kuin kotona. Kerhon kautta on myös helppo lähteä hakemaan apua esimerkiksi kiertävältä erityislastentarhanopettajalta. Kiertävä erityislastentarhanopettaja vierailee kerhossa muutaman kerran vuodessa, jolloin vanhemmilla on halutessaan mahdollisuus puhua lastaan koskevista asioista. Kiertävään erityislastentarhanopettajaan saa ottaa yhteyttä myös muulloin joko itse tai ohjaajien kautta. Ohjaajien mukaan Maijalan kerho on matalan kynnyksen paikka kaikille lapsiperheille. Vanhemmat saavat samalla mahdollisuuden keskustella ohjaajien kanssa, jolloin ohjaajat voivat tukea vanhempia ja antaa heille voimavaroja vanhemmuuteen.

Ensisijainen asia ehkäisevässä lastensuojelussa on vanhempien ja vanhemmuuden tukeminen (Ehkäisevä työ, [viitattu 5.3.2011].) Kasvatusvastuun jakaminen ohjaajien kanssa koettiin tärkeäksi. Ohjaajilta saatavaa tukea tai tuen saannin mahdollisuutta hädän hetkellä pidettiin tärkeänä. Vanhemmat pitivät hyvänä myös sitä, että lapsen kasvatukseen osallistui ammattilainen, jolta saa tukea ja neuvoja. Ohjaajat sanoivat vanhempien tukemisen olevan hyvin iso osa työtä, mutta kiireisimpinä hetkinä vanhempien kanssa puhumiseen ei aina ollut riittävästi aikaa. Useimmiten vanhemmille oli kuitenkin hyvin aikaa.

Osa ehkäisevää lastensuojelua ja vanhemmuuden tukemista on vanhempien jakaminen. Tukea tarvitaankin perheiden yleiseen jaksamiseen ja arjessa pärjäämi-

seen (Ovaska 2004, 61). Hengähdystauko päivään ja oman ajan saaminen tulivat esille kaikissa vanhempien haastatteluissa. Myös ohjaajat mainitsivat kerhon tuovan vanhemmille parin tunnin rauhallisen hetken. Lapsen ollessa kerhossa vanhemmilla oli aikaa hoitaa omia asioitaan ja viettää aikaa muiden lasten kanssa, esimerkiksi kotona olevan vauvan kanssa tai jo koulussa olevan lapsen kanssa.

Sosiaalisuuden kehittyminen oli tärkein syy kerhon aloittamiselle. Kun vanhemmat toivovat lastensa sosiaalisten taitojen kehittyvän, he tarkoittavat käytännössä ryhmätyötaitojen eli muiden lasten kanssa yhteistyössä toimimisen taitojen kehittyvän. Toinen tärkeä asia on sääntöjen oppiminen. Vanhemmat pitivät erityisesti päiväkotia sinä paikkana, missä ryhmätyötaitoja opitaan. Kerhotoiminnan merkitystä lapsen sosiaalisuuden kehittymiselle ei pidetä yhtä merkittävänä. (Alasuutari 2003, 70.) Maijalan kerhon vanhempien haastattelut kuitenkin osoittivat, että suurin syy kerhon aloitukseen oli ollut sosiaalisten taitojen oppiminen. Vanhemmat mainitsivat juurikin ryhmässä toimimisen taidot sekä muiden lasten kanssa olemisen taidot tärkeiksi tavoitteiksi. Moni oli myös huomannut lapsensa sosiaalisten taitojen kehittyneen kerhon aikana.

Vanhemmat olivat tyytyväisiä Maijalan kerhon toiminnan monipuolisuuteen. Vanhempien mukaan päivähoidolla on tärkeä rooli lapsen tiedollisten, motoristen ja ilmaisullisten taitojen kehittäjänä sekä virikkeiden antajana. Vanhemmat olettavat aikuisen roolin olevan merkityksellinen näiden taitojen oppimisessa, joten he arvostavat suunniteltua, ohjattua ja tavoitteellista toimintaa. (Alasuutari 2003, 76–77.)

Maijalan kerhossa vanhemmat olivat tyytyväisiä toiminnan monipuolisuuteen, joten näin ollen yksi avoimen varhaiskasvatuksen tavoitteista toteutui ainakin vanhempien näkökulmasta katsottuna. Toiminnasta erikseen esille nostettiin liikunta, askartelut ja muut käden taidot, laulaminen ja roolileikit. Roolileikkejä lukuun ottamatta leikkiä ei mainittu muuten, joten vanhemmat tuntuivat arvostavan kerhossa nimenomaan ohjattua toimintaa.

9 POHDINTA

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää vanhempien ja ohjaajien ajatuksia Maijailan kerhon toiminnasta sekä kartoittaa avointen varhaiskasvatuspalveluiden käyttöä haastateltavien perheiden parissa. Mielestäni sain hyvin selville haastattelujen avulla ohjaajien ja vanhempien mielipiteet kerhotoiminnasta sekä sen kehittämisestä. Haastatteluissa tulivat myös hyvin esille perheiden käyttämät avoimen varhaiskasvatuksen palvelut.

Opinnäytetyöprosessi alkoi noin vuosi sitten, keväällä 2010, mutta suurimman työn tein vasta keväällä 2011. Mietin pitkään teoriaosuuden aihealueita. Avoin varhaiskasvatus oli mukana jo alusta alkaen, mutta mietin muita aiheita vielä haastattelujen jälkeenkin. Haastatteluihin perehtyessäni päädyin valitsemaan ehkäisevän lastensuojelun ja avoimen varhaiskasvatuksen tavoitteet mukaan teoriaosuuteen.

Haastattelujen tekoa pidin etukäteen koko opinnäytetyön vaikeimpana osana, mutta loppujen lopuksi haastattelut sujuivat nopeimmin ja litteroinnitkin valmistuivat samalla viikolla haastattelujen kanssa. Litteroinneista oli vielä helppo löytää tutkimustulokset, mutta vaikein osa alkoi johtopäätöksiä kirjoittaessa. Koin vaikeana teorian yhdistämisen johtopäätöksiin, vaikka mielestäni teoria ja tutkimusosio vastasivat toisiaan. Myös johtopäätösten tiivistäminen tuotti vaikeuksia, enkä loppujen lopuksikaan saanut johtopäätöksiä niin ytimekkäiksi kuin olisin halunnut. Lähteitä löytyi hyvin ja lopussa olikin vaikeaa lopettaa uusien lähteiden kerääminen, sillä koko ajan löytyi jotain uutta ja kiinnostavaa, joka työhöni olisi hyvin sopinut.

Opinnäytetyöprosessi oli pitkä, mutta siitä huolimatta aloitin työni kirjoittamisen ehkä hieman liian myöhään. Teoriaosuuteen pääsin kunnolla käsiksi vasta haastattelujen jälkeen, ja haastattelut tein tammikuussa 2011. Haastattelut olisikin kannattanut tehdä jo syksyllä 2010, jotta teorian kirjoittamiselle olisi jäänyt enemmän aikaa. Myös teoriakirjallisuuteen olisin voinut tutustua paremmin etukäteen. Muihin opinnäytetöihin tutustuin seminaareissa, ja lisäksi luin Theseuksesta muita valmiita töitä ja koin saavani niistä paljon apua.

Teorian kirjoittaminen oli yllättävän vaikeaa, ja tutkimusosion kirjoittaminen puolestaan yllättävän helppoa. Vaikeuksista huolimatta pyrin tekemään teoriaosuutta

säännöllisesti, ja se edistyiikin vähitellen. Opinnäytetyön tekeminen ei ollut yhtä työlästä kuin olin etukäteen ajatellut, mutta siitä huolimatta en pystynyt keskittymään työni tekemiseen yhtä tiiviisti kuin olin suunnitellut. Opinnäytetyöprosessi oli kuitenkin mielenkiintoinen, ja jälkikäteen ajateltuna jokaiseen työn vaiheeseen olisi voinut perehtyä vielä paljon paremmin.

Johtopäätökset-osiota kirjoittaessani jäin pohtimaan tarkemmin muutamaa asiaa. Vanhemmat toivat lapsensa Maijalan kerhoon ennen kaikkea lapsen sosiaalisuuden kehittymisen vuoksi. Keltikangas-Järvinen (2010, 214–216) kuitenkin esittää mielenkiintoisen ajatuksen pienten lasten sosiaalisuuden kehittymiseen liittyen. Hänen mukaansa pienen lapsen sosiaalisuus ei kehity, jos sosiaalisia kontakteja on liikaa, vaan päinvastoin lapsi alkaa käyttäytyä aggressiivisesti, kun lapsia on ryhmässä liikaa ja sosiaalisten kontaktien hallitseminen on mahdotonta. Alle 3-vuotiaalle lapselle jo yli kahdeksan lapsen ryhmä voi olla liian iso. Haastattelujen mukaan vanhemmat halusivat säilyttää vapauden valita itse, milloin lapsensa kerhoon tuovat. Kuitenkin ainakin osa lapsista voisi hyötyä enemmän kiinteästä ryhmästä, jonka koko olisi rajattu.

Toinen aiheeseen liittyvä kehittämisen kohta on avoimen varhaiskasvatuksen lapsiryhmien koko suhteessa aikuisten määrään. Suhdelukuja ei ole virallisesti olemassa, kun taas esimerkiksi päiväkotien suhdeluvut on määriteltä päivähoitolaissa. Avoin varhaiskasvatus ei voi olla todellinen vaihtoehto päiväkodille ennen kuin toiminnan raamit ovat samalla tasolla muun varhaiskasvatuksen raamien kanssa. Esimerkiksi avoimen varhaiskasvatuksen toimintakausi noudattaa usein koulujen toimintakautta, vaikka moni perhe kaipaisi varmasti palveluja kesälläkin.

Ohjaajat kertoivat haastatteluissa suunnittelevansa toiminnalle suuntaviivat, mutta tarkkoja suunnitelmia oli mahdoton tehdä, koska lapsiryhmät olivat joka kerhokerta erilaiset. Määrätyt ryhmät helpottaisivat myös ohjaajien suunnittelutyötä, sillä nyt ohjaajat joutuivat suunnittelemaan toimintaa, joka sopii 3–5-vuotiaille lapsille. Jos esimerkiksi tulevaisuudessa lapsia jaettaisiin iän mukaan ryhmiin, olisi toiminnan tavoitteellinen suunnittelu helpompaa. Toisaalta sekä ohjaajat että vanhemmat pitivät nykyisen toiminnan joustavuutta toimivana ja perheitä hyvin palvelevana. Toinen ohjaaja mainitsi haastattelussa, että Tampereella tarvitaan myös tällaisia paikkoja, missä hän oli varmasti aivan oikeassa.

LÄHTEET

Alasuutari, M. 2003. Kuka lasta kasvattaa? Helsinki: Gaudeamus.

Alila, K ja Portell, T. 28.3.2008. Leikkitoiminnasta avoimeen varhaiskasvatukseen: avointen varhaiskasvatuspalvelujen nykytila ja kehittämistarpeet 2007. [Verkkokirja]. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. [Viitattu 19.1.2011]. Saatavana: <http://www.sosiaaliportti.fi/File/b7b26803-4593-4bc7-ac38-1892e6c39c30/avoin%20varhaiskasvatus.pdf>

Avoin varhaiskasvatus: kerhot ja leikkitoimintakeskukset. 12.8.2010. [Verkkosivu]. Tampereen kaupunki. [Viitattu 30.1.2011]. Saatavana: <http://www.tampere.fi/perhejasosiaalipalvelut/paivahoito/avoinvarhaiskasvatus.html>

Ehkäisevä lastensuojelu. 11.8.2009. [Verkkosivu]. Sosiaaliportti. [Viitattu 1.3.2011]. Saatavana: <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-fi/lastensuojelukasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/>

Ehkäisevä lastensuojelu. 2011. [Verkkosivu]. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 5.3.2011]. Saatavana: http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/ehkaiseva_lastensuojelu;jsessionid=877A5179EF928074F135FDA75A3E3A82

Ehkäisevä työ. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Lastensuojelun keskusliitto. [Viitattu 5.3.2011]. Saatavana: http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/ehkaiseva_lastensuojelu;jsessionid=877A5179EF928074F135FDA75A3E3A82

Esittely. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. [Viitattu 18.2.2011]. Saatavana: http://www3.mll.fi/paikallisyhdistysten_sivut/?PNUM=30036&num=52667&title=Hervanta&SINGLE_EMBED=

Happo, I. 2008. Sosionomit sosiaalialan työkentällä: 7. Sosionomin (AMK) osaaminen ja osaamishaasteet varhaiskasvatuksessa. Teoksessa: L. Viinamäki (toim.) 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulujen julkaisuja. Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 2/2008.

Harrastuskerhot: lasten harrastuskerhot. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. [Viitattu 30.1.2011]. Saatavana: <http://www.mll.fi/perheille/harrastuskerhot/>

- Heimonen, S-L. & Suojala, M. 2001. Lapsi elää satua. Teoksessa: S. Karppinen, A. Puurula & I. Ruokonen (toim.) Taiteen ja leikin luovuus. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab, 144–156.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. 10. osin uud. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Huisman, T. & Laukkanen, A. 2001. Lapsuusajan liikunta ja sen yhteys lapsen terveyteen. Teoksessa: S. Karppinen, A. Puurula & I. Ruokonen (toim.) Taiteen ja leikin luovuus. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab, 62–75.
- Jokinen, K. 2008. Miten laadullinen tutkimus vakuuttaa? Teoksessa: K. Lempiäinen, O. Löytty & M. Kinnunen (toim.) Tutkijan kirja. Tampere: Vastapaino, 243–250.
- Kalliala, M. & Tahkokallio, L. 2001. Yhteinen leikki. Teoksessa: S. Karppinen, A. Puurula & I. Ruokonen (toim.) Taiteen ja leikin luovuus. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab, 33–61.
- Karppinen, S. 2001. Kädentaidot: väline itsen ja ympäristön hahmottamiseen. Teoksessa: S. Karppinen, A. Puurula & I. Ruokonen (toim.) Taiteen ja leikin luovuus. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab, 106–119.
- Keltikangas-Järvinen, L. 2010. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. Helsinki: WSOY.
- Kristeri, I. 1999. Näe minut: vanhemmuus ja lapsen kohtaaminen. Helsinki: Karasana.
- Kuvaus varhaiskasvatuspalveluista. 2011. [Verkkosivu]. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 19.1.2011]. Saatavana: http://kasvunkumppanit.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/palvelut/varhaiskasvatuspalvelut
- L 13.4.2007/417. Lastensuojelulaki.
- L 17.9.1982/710. Sosiaalihuoltolaki.
- L 19.1.1973/36. Laki lasten päivähoidosta.
- Lapset. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Hervannan seurakunta. [Viitattu 18.2.2011]. Saatavana: <http://www.tampereenseurakunnat.fi/hervanta/toiminta/lapset>
- Lapsiväestön kasvuoloihin vaikuttaminen. 20.3.2009. [Verkkosivu]. Sosiaaliportti. [13.4.2011]. Saatavana: <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/tavoitteet/kasvuoloihinvaikutaminen/>

- Liimola, A. 2011. Laadukkaita varhaiskasvatuspalveluja kehittämään. Lastentarha (2), 5.
- Mustonen, P. 2011. Aliarvioidaanko leikin ja varhaiskasvatuksen merkitystä? Lastentarha (2), 21.
- Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Ovaska, M. 2004. Päiväkotihenkilökunnan näkemyksiä perhetyöstä ja Kasvunturve-projektista. Teoksessa: S. Keskinen & H. Virjonen (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoidossa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Palvelujen kehittäminen. 31.3.2009. [Verkkosivu]. Sosiaaliportti. [13.4.2011]. Saatavana: <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelukasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/tavoitteet/palvelujenkehittaminen/>
- Perhekahvilat: lasten ja vanhempien kohtaamispaikka. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. [Viitattu 30.1.2011]. Saatavana: <http://www.mll.fi/perheille/perhekahvilat/>
- Perheleirejä, perhekerhoja ja muuta toimintaa. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Suomen evankelis-luterilainen kirkko. [Viitattu 19.1.2011]. Saatavana: <http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/E0A4E06FC906E3F4C2257481003652F4?OpenDocument&lang=FI>
- Ruokonen, I. 2001. Äänimaisemia ja ilmaisun iloa musiikin kielellä. Teoksessa: S. Karppinen, A. Puurula & I. Ruokonen (toim.) Taiteen ja leikin luovuus. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab, 120–143.
- Sihvola, S. 2002. Voimaa vanhemmuuteen. Helsinki: Ajatus-kirjat.
- Sosionomi varhaiskasvatuksessa: tuo pienten lasten kasvatukseen sosiaalipedagogista, yhteisöllistä ja yhteiskunnallista osaamista. Ei päiväystä. Talentia. Esite
- Sulonen-Ahonen, H. 17.12.2009. Tampereen kaupungin kunnallisen päivähoidon avoimen varhaiskasvatuksen suunnitelma: avoin varhaiskasvatus todellinen vaihtoehto päiväkotihoidolle. Tampereen kaupunki, hyvinvointipalvelut, päivähoito.
- Tampereen varhaiskasvatussuunnitelma 2007. Tampere: Tampereen kaupunki, hyvinvointipalvelut, päivähoito.

Tapahtumat, retket ja leirit: retkillä ja tapahtumilla vaihtelua arkipäivään. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. [Viitattu 30.1.2011]. Saatavana: <http://www.mll.fi/perheille/retket/>

Teemahaastattelu. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Tilastokeskus. [Viitattu 11.3.2011]. Saatavana: <http://www.stat.fi/virsta/tkeruu/04/03/>

Tervetuloa Hervantatupaan kaikki lapsiperheet. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Tampereen ensi- ja turvakoti ry. [Viitattu 18.2.2011]. Saatavana: <http://www.ensiturvary-tre.net/hervantatupa.html>

Tervetuloa Maijalan kerhoon! Ei julkaisuaikaa. Esite.

Toimintaa perheen pienimmille. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Suomen evankelis-luterilainen kirkko. [Viitattu 19.1.2011]. Saatavana: <http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/F5EF15C4E782F069C225708A0031D983?OpenDocument&lang=FI>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 6. uud. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. 2002. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. [Viitattu 20.1.2011]. Saatavana: <http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/varhais2/kasvatus.pdf>.

Vanhempien ja huoltajien tukeminen. 18.6.2009. [Verkkosivu]. Sosiaaliportti. [10.4.2010]. Saatavana: <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelukasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/vanhemmuudentukeminen/>

Varhaiskasvatus ja päivähoito. 21.12.2010. [Verkkosivu]. Sosiaaliportti. [Viitattu 5.3.2011]. Saatavana: http://www.thl.fi/fi-FI/web/kasvunkumppanit-fi/ehkaiseva_lastensuojelu;jsessionid=877A5179EF928074F135FDA75A3E3A82

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. [Verkkokirja]. Helsinki: Stakes. [Viitattu 20.1.2011]. Saatavana: <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>

Varhaiskasvatus vuoteen 2020: varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan loppuraportti. Ei päiväystä. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 13.4.2011]. Saatavana: <http://pre2-0031103.stm.fi/suomi/pao/julkaisut/kasvatus/varkasv.htm>

Vertaistuki – ”en olekaan ainut”. 11.3.2011. [Verkkosivu]. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 15.4.2011]. Saatavana: <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/vammaispalvelujen-kasikirja/itsenaisen-elaman-tuki/vertaistuki/>

Vilen, J. 2011. Kerhonohjaaja. Tampereen kaupunki. Haastattelu 25.1.2011.

Vähäsalo, P. 2011. Opintosihteeri. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelman vaka-opintojaksot. Lomake. 7.4.2011.

Wood, E. 2004. Developing a pedagogy of play. In: J. Cullen, M. Fleer & A. Anning (ed.) Early Childhood Education: Society and Culture. Sage Publication Ltd, 19-30.

LIITTEET

Liite 1. Teemahaastattelun runko

TEEMAHAASTATTELUN RUNKO

1. TAUSTATIEDOT

- Haastateltavan syntymävuosi ja sukupuoli
- Kerhossa käyvien lasten määrä ja iät
- Mitä kautta tulitte kerhoon tai kuulitte kerhosta?
- Kauanko olette olleet kerhon asiakkaana?
- Mikä sai lähtemään mukaan kerhotoimintaan?
- Mitä odotuksia teillä oli kerhotoimintaa kohtaan? Millä tavoin odotukset ovat toteutuneet?

2. AVOINTEN VARHAISKASVATUSPALVELUIDEN KÄYTTÄMINEN

- Kuinka usein ja milloin (aamupäivä/iltapäivä) käytätte kerhon palveluita? Miksi näinä aikoina?
- Käytättekö muita avoimia varhaiskasvatuspalveluita? Jos käytätte, niin mitä ja milloin?

3. KERHOTOIMINNAN KEHITTÄMINEN

- Mitä mieltä olette kerhoajoista ja kerhoajan pituudesta?
- Mitä mieltä olette kerhopaikan sijainnista ja tiloista?
- Mihin nykyisessä toiminnassa olette tyytyväisiä, ja missä on kehitettävää?
- Kaipaatteko jotain kerhotoimintaa, mitä tällä hetkellä ei ole saatavilla?

- Onko teillä toivetta avoimelle kerhotoiminnalle? (Avoimessa kerhotoiminnassa vanhempi tulee kerhoon yhdessä lapsen kanssa ja toiminta on silloin maksutonta.)
- Mitä mieltä olette ennalta sovituista kerhopäivistä ja kerhopäivien määrän rajoittamisesta? (Tampereella monessa kerhossa perheiden on varattava tietyt viikonpäivät, jolloin lapset tulevat kerhoon. Esimerkiksi perhe voi tuoda lapsensa kerhoon maanantaina ja keskiviikkona aamupäivisin.)

4. KERHOTOIMINNAN ANTIA

- Mitä kerho antaa vanhemmille?
- Mitä mielestänne kerho antaa lapsellenne?
- Onko avoin varhaiskasvatus teille vaihtoehto päiväkodille?

5. AVOIMEN VARHAISKASVATUKSEN TAVOITTEET

- Sosiaalisten kontaktien tarjoaminen lapsille ja vanhemmille
 - Tukea vanhempia kasvatuksessa
 - Monipuolisen toiminnan tarjoaminen lapsille
- Miten mielestänne edellä mainitut tavoitteet toteutuvat Maijalan kerhossa?